

DA NE BOMO LE »VREČA KROMPIRJA«

Kako smo gospodarili leta 1981

V zadnji številki našega glasila smo v uvodniku ob spominu na tretjo obletnico smrti Edvarda Kardelja objavili nekatera njegova razmišljanja o problemih združevanja v okviru gospodarstva in o oblikovanju SOZD ter njihove vloge.

Glede na to, da je naša SOZD po svoji temeljni energetske dejavnosti posebnega družbenega pomena, zanjo še toliko bolj veljajo zahteve, da se mora čim bolj usposobiti za učinkovito in kvalitetno opravljanje postavljenih nalog. SOZD Petrol združuje danes že 7 delovnih organizacij z okrog 4200 delavcev sicer različnimi dejavnostmi, ki pa so med seboj poslovno in razvojno povezane. Zakon o energetske gospodarstvu Slovenije nam nalaga vrsto neposrednih nalog: kako se čim bolj racionalno organizirati in delovati, da bomo s čim nižjimi stroški zagotavljali enakomerno preskrbo z naftnimi derivati in plinom ter kako se kot izvajalci vključiti v energetske samoupravne skupnosti na posameznih ravneh od občin do republike. Če k tem neposrednim nalogam dodamo še zahteve zakona o združenem delu, ki so po svoji naravi dolgoročne, vendar z nekaterimi ne smemo več odlašati, ker so za bodoči razvoj SOZD odločilnega pomena, saj zakon med drugim določa, da delavci v SOZD »skupaj planirajo razvoj, določajo medsebojna razmerja v skupnem poslovanju ter pridobivanju in delitvi dohodka, zboljšujejo pogoje za delo in razvoj samoupravljanja v temeljnih in delovnih organizacijah, opravljajo kreditne in bančne posle, razvijajo znanstveno raziskovalno delo, izobraževajo kadro in druge zadeve skupnega pomena«, tedaj je razumljivo, da je pred nami še obilo dela, ki se ga moramo v letošnjem letu — letu kongresov in volitev lotiti še z večjo nleto.

O teh in drugih vprašanjih o medsebojnih odnosih in skupnih nalogah članic, združenih v SOZD, bomo pisali v prihodnjih številkah našega glasila.

I. Lapanje

Iz vsebine

Nikdar nismo najemali kreditov

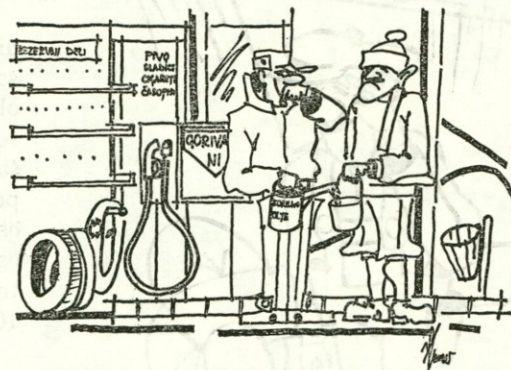
Le z boljšim delom do večje socialne varnosti

Nova vozila v DO Transport

Kljub težavam do novega skladišča

Koledarsko leto se je zaključilo, pregledali smo rezultate poslovanja v letu 1981, v temeljnih in enovitih delovnih organizacijah smo naredili zaključne račune, ki smo jih na delovnih svetilih ter zborih delavcev obravnavali in potrdili.

V našem glasilu podajamo značilnosti in poglobljene podatke dela posameznih delovnih organizacij tako, kot so nam jih sami pripravili.

Sprejeta energetska bilanca Jugoslavije in Slovenije o potrošnji naftnih derivatov, naloga enakomerne oskrbe slovenskega tržišča in določena prioriteta oskrba so okviri, v katerih je delovala **DO TRGOVINA Z NAFTNIMI DERIVATI** in nje temeljne organizacije v preteklem letu. Nespremenjena marža in rast stroškov so poleg vnaprej predvidenega zmanjševanja prometa z naftnimi derivati omejili možnost, da bi delavci Petrola s svojo aktivnostjo povečali že vnaprej določeni dohodek. Indeks prodaje naftnih derivatov (dihodok, prodaja na debelo in drobno) je bil v primerjavi s letom 1980 93, v primerjavi s letom 1978 pa je prodaja zmanjšana kar za 27,6%. S tako zmanjšanimi količinami smo le z veliko prizadevanja uspeli oskrbeti naše potrošnike tako, da ni bilo večjih zastojev. Pri tem je treba upoštevati, da je del potrošnikov nadomestil kurilno olje z zemeljskim plinom.

Poleg posebne naloge širšega družbenega pomena, da enakomerno v skladu z dogovorjeno prioriteto oskrbujemo slovensko tržišče z naftnimi derivati, smo posebno pozornost posvetili ustvarjanju dohodka in izpolnjevanju nalog, ki smo jih sprejeli z gospodarskim načrtom za leto 1981.

Povečani indeksi marže pri prodaji maziv in olj, pri dodatnem asortimentu na

debelo in drobno, pri zunanji trgovini in delu finančne službe dokazujejo, da smo uspešno opravljali naloge pri povečanju dohodka in izboljšanju ekonomskega položaja trgovine. V strukturi marže pri prodaji posameznih vrst blaga in storitev je približno štiri petine ustvarjene pri prodaji naftnih derivatov, kjer sta njena višina in obseg vnaprej določena, na ostalo petino pa je mogoče vplivati in jo povečevati. Če bi dohodek iz tega dela dejavnosti ostal na višini iz leta 1980, bi DO Trgovina z naftnimi derivati končala poslovno leto z izgubo.

Izpolnili smo tudi nalogo zmanjševanja zaposlenih (indeks 97) in uspešno omejevali stroške, na katere lahko delavci vplivajo.

Kljub količinskemu zmanjševanju primanjkljavev pa nismo v celoti izpolnili naloge, ker nismo razmejili odgovornosti in bremen za nastale primanjkljave med rafinerijo, prevozniki in trgovino na debelo ter trgovino na drobno.

Posledica zmanjšane prodaje, nspremenjene marže in povečanih stroškov so tudi relativno slabi finančni učinki, s tem pa tudi slabi obeti za nova prepotrebna vlaganja. Nemogoče je v krajšem času nadomestiti negativni vpliv zamrznjenih marž pri prodaji naftnih derivatov z učinki iz tistega dela dejavnosti, na katere lahko vplivamo z bolj učinkovitim delom. Zato moramo še naprej vztrajati, da nam za opravljeno delo pri prodaji naftnih derivatov družbena skupnost prizna primeren dohodek (maržo).

TOZD Avtopark je v okviru danih količin in možnosti kljub izredno slabemu voznemu parku svojo nalogo izpolnil.

V novoustanovljeni TOZD Vzdrževanje in investicije je bilo v začetku precej težav, vendar so jih poskušali premagovati, na nekaterih področjih so tudi uspeli in to daje upanje, da bo gospodarjenje zaživelo v polni meri.

Da bomo uspešno gospodarili v letu 1982, moramo izpolniti naslednje naloge:

Prodajo naftnih derivatov bomo organizirali tako, da jih bomo delili v okviru EB enakomerno in po zahtevah pristojnega upravnega organa SRS. Delo bomo organizirali racionalno, povečala naj bi se učinkovitost, vendar naj bi se z nalogo ukvarjalo čim manj delavcev.

Z izpolnjevanjem naslednjih glavnih nalog pa naj bi se intenzivno ukvarjali vsi ostali delavci trgovine in s tem ustvarili čim večji dohodek.

Pri prodaji maziv in olj bomo morali še bolj prodorno nastopati na tržišču ter določiti odgovorne delavce za posamezna področja prodaje in razširiti poslovne stike.

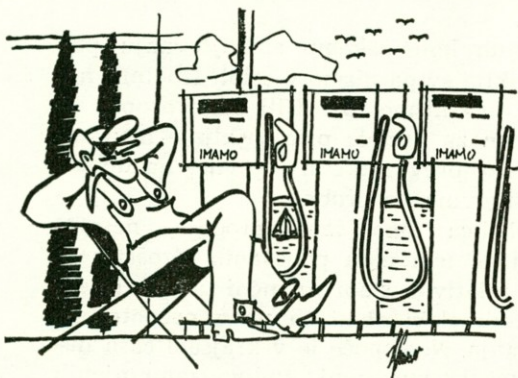
Celotno prodajo dodatnega asortimenta bomo prenesli v trgovino na drobno in del nalog skupnega pomena opravljali v skupnih službah. Tako bomo povečali vpliv in odgovornost za prodajo. Pripravili bomo tudi novo organizacijsko shemo. V zunanjetrgovinski dejavnosti bomo morali nadaljevati začeto delo diverzifikacije na promet s petrokemičnimi proizvodi, uresničiti idejo reeksportnih poslov ter kadrovske okrepiti oddelek.

Finančna služba v DSSS II bo morala še naprej učinkovito ravnati s prostimi denarnimi sredstvi in selektivno prilagajati obrestne mere.

Poleg navedenih glavnih nalog bomo posebno pozornost posvetili izvoznim prizadevanjem storitev in uslug, zmanjševanju manjkov, racionalnemu zaposlovanju, povečani odgovornosti za izvajanje nalog, vsebinskemu poglobljanju samoupravljanja, realnemu planiranju, novemu sistemu delitve OD.

Z zavzetostjo vseh zaposlenih je mogoče zadane naloge uspešno opravljati in s tem doseči dobre ekonomske učinke, ki bodo pomembni za nadaljnji razvoj DO Trgovina z naftnimi derivati, kakor tudi za SOZD in širšo družbeno skupnost.

B. Perko

Tudi v letu 1981, tako kot že nekaj let nazaj, smo se v **DO ISTRA-BENZ** soočali s težavami, ki postajajo, na žalost, del sistema naftno-plinskega gospodarstva. Vedno hujši problemi ob zagotavljanju potrebnih deviz za nakup surove nafte in nedodelanost deviznega sistema, nespoštovanje zakonskih ali drugih obvez v medrepubliških odnosih in nepravočasnost usklajevalnih ukrepov na zvezni ravni povzročajo težave, ki jih v končni fazi občutimo vsi tudi kot potrošniki.

Vse mogoče omejitve so povzročile, da je v preteklem letu ponovno padla količinska prodaja za 9%, kar je povzročilo nadaljnje slabšanje gospodarskega polo-

žaja, ki nam onemogoča kakršnakoli razmišljanja o nadaljnjem razvoju. Z dohodkom iz redne dejavnosti ne zmoremo več pokrivati vseh obveznosti.

— Ne glede na vse omenjene slabosti so finančni rezultati poslovanja še kar ugodni. Na to so vplivali predvsem izredni dohodki več vrst, nizka neplačana realizacija, predvsem pa izredno stabilizacijsko obnašanje vsega kolektiva, ki se nazadnje kaže tudi v gibanju osebnih dohodkov v primerjavi s prejšnjim letom, pa tudi v primerjavi z drugimi.

— Najpomembnejša naloga, ki nas čaka v letu 1982, je prav gotovo dokončanje naše največje investicije, oskrbovalnega centra Srmin, ki ga moramo zaradi nerazumevanja banke graditi izključno z lastnimi sredstvi, druga pa, poskrbeti za nepreveliko zaostajanje realnih osebnih dohodkov. Ob nekoliko popravljeni marži, povečanem obsegu nekaterih novih dejavnosti ter obvladovanju stroškov v mejah, kakor jih napoveduje zvezna resolucija, bi tudi v letu 1982 morali »preživeti«.

J. Kosmina

Preteklo poslovno leto je bilo prvo, ki ga je **DO ZEMELJSKI PLIN** zaključila z izgubo. Čeprav je bila pričakovana, postavlja pred delavce dodatne naloge, zlasti za pripravo ustreznega sanacijskega programa, ki naj bi vseboval rešitve tako za že ustvarjeno izgubo, kot tudi predvideno v naslednjih dveh letih.

Z gospodarskim načrtom za leto 1981 smo na podlagi prijavljenih potreb odjemalcev, predvidene dobave iz Sovjetske zveze in razpoložljivih količin zemeljskega plina v skladišču v Avstriji planirali odjem zemeljskega plina iz slovenskega plinovodnega sistema v višini 632 milijonov Sm³. Redukcije s strani inozemskega dobavitelja smo v prvem kvartalu blažili s koriščenjem zaloge zemeljskega plina iz skladišča v Avstriji, v drugem in tretjem kvartalu, ko so podpisnice prevzemale bistveno manj od prijavljenih količin, pa smo skladišče ponovno polnili in najeli celo dodatno skladišče, tako da je bilo plina dovolj v zadnjem kvartalu, ko je bila poraba spet precej večja od planirane. Tako smo kljub težavam predvsem s smotrno uporabo podzemnih skladišč v Avstriji in

zagotavljanjem nemotenega delovanja slovenskega plinovoda uspeli pretransportirati in prodati 99,6% planirane količine zemeljskega plina.

Nabavna cena zemeljskega plina se v skladu z določili pogodbe med letom večkrat spreminja glede na spremembe cen surove nafte in naftnih derivatov na svetovnem trgu, dodatno pa z gibanjem vrednosti dinarja do tujih valut. Nestabilna gospodarska gibanja v svetu pa so v preteklem letu povzročila precejšnja odstopanja dejanske od — na osnovi večletnih izkušenj — planirane nabavne cene. Tako je bila v prvem in zadnjem kvartalu pod, v drugem in tretjem pa precej nad predvidevano. Poleg tega je uspešnost poslovanja odvisna od kalkulativne cene, ki je zaradi težkih obremenitev z obveznostmi iz dohodka tako visoka, da je za podpisnice nesprijemljiva.

DO Zemeljski plin je v letu 1981 ustvarila s prodajo in transportom zemeljskega plina 5315 mio din celotnega prihodka, kar je 89% več kot v predhodnem letu.

Nabavna vrednost zemeljskega plina in amortizacija po predpisanih minimalnih stopnjah predstavljata kar 99% vseh porabljenih sredstev, preostali 1% pa znašajo vsi stroški, neposredno povezani z opravljanjem dejavnosti DO.

Kljub visokemu dohodku 553,450.230 din delovna organizacija izkazuje izgubo, saj dohodek ne zadošča niti za pokrivanje obveznosti iz dohodka. Največje pri teh so obresti za kredite, ki so v 1981. letu znašale kar 631,481.026 din. Končni rezultat poslovanja po pokritju vseh obveznosti in osebnih dohodkov, katerih rast sicer ostaja za povprečno rastjo v SOZD Petrol in v SRS, izkazuje izgubo v višini 160,232.275 din.

Ob ugotavljanju vzrokov izgube ponovno vidimo, da je predvsem posledica neustrezne finančne konstrukcije izgradnje slovenskega plinovodnega sistema, saj je bilo kar 91% investicijske vrednosti pokrite s krediti, predvsem inozemskimi. Odločitve za gradnjo tega pomembnega infrastrukturnega objekta so podpisnice sporazuma o gazifikaciji Slovenije sprejele le ob zagotovitvi predstavnikov republiških organov, da bomo posledice take finančne konstrukcije reševali skupno v obdobju 1980—1984, ko bo ta nastopila. V tem smislu je bila sanacija slovenskega plinovodnega sistema vnešena kot prioritarna naloga v dogovoru o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 in samoupravni sporazum o temeljih plana Interesne skupnosti za nafto in plin SR Slovenije. Z združevanjem sredstev po tem sporazumu pa naj bi zagotovili le odplačilo glavnice najetih kreditov, medtem ko je treba pokrivanje izgube kljub objektivnim vzrokom zagotoviti z rednim sanacijskim postopkom.

Poslovanje z izgubo načrtuje DO Zemeljski plin tudi v naslednjih letih. S finančno analizo poslovanja za obdobje 1981—1985, izdelano pred dvema letoma, so bili z upoštevanjem pogojev delovanja in nadaljnega razvoja slovenskega plinovodnega omrežja ter možnosti širjenja uporabe zemeljskega plina izdelani izračuni, ki izkazujejo pozitivne finančne rezultate poslovanja šele od 1984. leta dalje.

Da pa bo to dejansko realizirano, morajo biti uresničene predvsem naloge iz dogovora o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985, ki na področju naftno-plinskega gospodarstva prvenstveno predvideva zagotovitev investicijskih sredstev za:

1. geološke raziskave indiciranih nahajališč nafte in zemeljskega plina ter eksploatacijo vrtin,

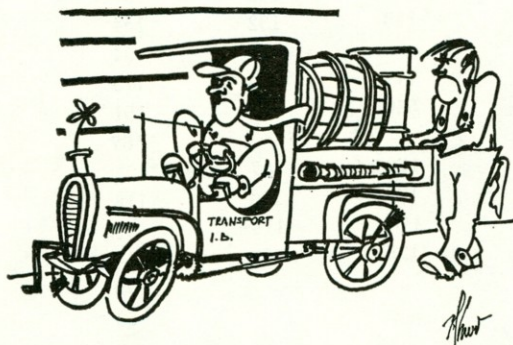
2. dograditev magistralnega plinovodnega sistema in finančno sanacijo že zgrajenega plinovodnega sistema oz. odplačevanje dela anuitet za plinovodni sistem, zgrajen v obdobju 1976—1980 in

3. uresničitev programa za prevzem zemeljskega plina iz Alžira.

V DO Zemeljski plin so že v teku aktivne priprave, tako da bodo načrtovane naloge, ko bodo zagotovljena finančna sredstva, opravljene v najkrajših možnih rokih.

Svojo osnovno nalogo — zagotavljanje nemotenega delovanja slovenskega plinovodnega sistema in s tem redne oskrbe z energijo — pa bodo delavci DO Zemeljski plin opravljali enako vestno kot doslej in na ta način, kljub svojim negativnim finančnim rezultatom, posredno prispevali k uspešnemu poslovanju slovenskega gospodarstva.

M. Demšar

Izkoriščanje prevoznih kapacitet **DO TRANSPORT ILIRSKA BISTRICA** se je v letu 1981 odvijalo dokaj neplansko in neenakomerno, predvsem zaradi nezadostne in neenakomerne preskrbe trga z nafto in njenimi derivati, zaradi izredno zmanjšane uvoza rezervnih delov in s tem skrajno otežkočenega vzdrževanja voznega parka. Tudi druge omejitve uvoza, kot na primer surovine za kemično industrijo, so vplivale na izpajanje mednarodnih prevozov. Vse skupaj je vplivalo na to, da nismo dosegali fizičnega obsega planskih ciljev.

Prodajne cene naših storitev nismo dosegli v okviru dovoljenih od republiške skupnosti za cene, oziroma le pri nekaterih vrstah tovarov in razdaljah in še to šele proti koncu leta. Težave nastopijo ob vsaki podražitvi goriva, kajti cene nam vse predolgo usklajujejo. Gorivo je največja postavka v strukturi lastne cene (30 %) in tako visokih podražitev kot so bile v letu 1981 (prvič 34 %, drugič 9 %) nismo mogli pokriti z notranjimi rezervami, ki pa v določeni meri obstajajo.

Z našo polno lastno ceno smo na inozemskem trgu nezanimivi in dejansko opravljamo naše storitve izpod lastne cene — torej izvoz za vsako ceno. Še vedno obstaja odprt problem samoupravnega sporazumevanja na podlagi združevanja dela in sredstev v zvezi z odstopom deviz za prevoze opravljene v inozemstvu, na

srečo le pri nekaterih strankah. Pri vztrajanju za odstop deviz prihaja običajno do odpovedi dela, to velja predvsem za partnerje izven naše republike.

Z devizami, ki jih dobimo od direktnih deviznih plačnikov, krijemo le obveznosti in stroške poslovanja, ki jih imamo z izvajanjem inozemskih prevozov. Na uspešnost so v veliki meri vplivale uvozne restrikcije, ki so se v letošnjem letu še poostriale, tako da pri opravljanju pogodbenih obveznosti ne moremo aktivirati vseh kapacitet, ki so bile po planu predvidene. Rezultati poslovanja niso zadovoljivi. Zaradi že omenjene problematike glede prevozov nismo izvršili fizičnega plana, oziroma smo ga izvršili le 91 %.

Pri omejevanju cen naših storitev in pri zelo hitrem naraščanju drugih cen — stroškov, ne moremo v veliki meri vplivati na višino porabljenih sredstev. V letu 1981 smo poleg materialnih stroškov in obveznosti pokrivali še osebne dohodeke in pri tem zmanjšali amortizacijo. Dosegli smo mejo, ko dejansko ne moremo pričakovati, da bi samo z zmanjševanjem stroškov bistveno izboljšali svoj položaj.

Z ukrepi na področju zmanjševanja stroškov bomo do neke mere uspeli, vendar smo prepričani, da bodo podražitve sproti izmaličile rezultat. Najhujša posledica takega stanja je ta, da nimamo možnosti za izvajanje neenostavne reprodukcije, kaj šele razširjene. Pri tem je stanje in starost voznega parka zelo pereč problem ob istočasni omejitvi uvoza rezervnih delov in samih osnovnih sredstev — vozil.

V lastni hiši in navzven moramo storiti vse, kar je v naših močeh, da bi realizirali postavljeni plan, tako glede fizičnega obsega ter realizacije in zmanjševanja stroškov in doseganje pravičnih cen glede na vloženo delo.

V okviru SOZD Petrol pričakujemo, da ne bi vsi skupaj podcenjevali situacije, v kateri se nahajamo transporterji — predvsem za tekoča goriva in da bi čutili, da je oskrba slovenskega trga z nafto in derivati tesno povezana z uspešnostjo dela naše delovne organizacije. Če sami ne bomo sposobni izvrševati niti enostavne reprodukcije, pričakujemo združevanje sredstev v ta namen na nivoju SOZD Petrol. Ravno tako pričakujemo povečanje devizne kvote za nabavo rezervnih delov skladno s povečanjem naše devizne realizacije. Zadostna količina rezervnih delov za vzdrževanje voznega parka je predpogoj za nemoteno oskrbo domačega trga z nafto in derivati. Izvozniki, oziroma tako imenovani aktivci so še vedno v težjem položaju od tistih, ki dobijo devize z združevanjem.

Tudi v sami delovni organizaciji moramo z vso resnostjo pristopiti k določenim ukrepom kot na primer izboljšati disciplino, organizacijo dela in s tem povečati produktivnost, striktno in sprotno analiziranje ter ukrepanje pri vseh večjih stroških oziroma odstopanjih.

Nalog je v letu 1982 še veliko — tako na področju povezovanja in dohodkovnih odnosov, vendar smo mnenja, da so operativne naloge tako pomembne, da jim dajemo prednost, z vsem ostalim odlašamo in prenašamo na naslednja obdobja.

F. Šircelj

V letu 1981 je bil celotni prihodek **DO RAFINERIJA** za 31 % večji kot leta 1980. To je predvsem posledica gibanja cen, saj je bil količinski obseg proizvodnje za 5 % nižji kot v letu 1980. Pri gibanju cen je potrebno poudariti, da so cene repromateriala in embalaže skozi vse leto močno naraščale. Po drugi strani pa smo uspeli dobiti nove prodajne cene naših proizvodov šele konec novembra 1981.

To je imelo za posledico, da je finančna uspešnost poslovanja močno upadla. Dohodek je bil za 7 % manjši proti letu 1980 in čisti dohodek za 24 %. Zato se je poslovni sklad zmanjšal za 90 % in znaša samo 927.532 din.

Kot je razvidno, so finančni rezultati slabi, kar je predvsem posledica gibanja cen (neustrezna poslovna politika), delno pa tudi slabe tehnološke in delovne discipline ter zastarelost proizvodnih naprav.

Iz tega izhaja, da je bilo poslovanje DO Rafinerija v preteklem letu ekonomsko slabo učinkovito in je ustvarilo sorazmerno malo akumulacije ter ima zato le skromno ekspanzijsko zmogljivost.

S področja devizne problematike je potrebno naglasiti, da smo v letu 1981 uvozili za vrednost 101,199.000 din surovin. Potrebne devize za uvoz smo dobili na osnovi 13. člena samoupravnega sporazuma SISEOT, in sicer 77 % ter na osnovi združenja deviznih sredstev in pravic v okviru SOZD Petrol (23 %).

Planiranega uvoza blaga za leto 1981 nismo dosegli, saj je bil zaradi slabe devizno-plačilne bilance SRS in SFRJ praktično onemogočen uvoz surovin v IV. kvartalu, zaradi česar smo imeli prejšnje težave v sami proizvodnji, kar se je močno odražalo pri količinskem obsegu proizvodnje in na finančnih rezultatih.

Za izboljšanje obstoječega stanja pričakujemo izvedbo sanacijskega programa, ki bi zajemal sanacijo vseh področij poslovanja. Pri tem pričakujemo ustrezno in učinkovito strokovno pomoč SOZD Petrola. Prvi znak izboljšanja stanja pa je že sprejetje gospodarskega načrta za leto 1982, iz katerega izhaja posodobitev našega proizvodnega programa ob bistveno boljšem finančnem efektu.

J. Neuhold

Kot posledica politične in gospodarske situacije v svetu je turistični promet v Ev-

ropi kazal trend upadanja. Poleg tega so na smer turističnih tokov v dokajšnji meri vplivale emitivne države, ki so s svojo agresivnejšo propagando in administrativnimi ukrepi pospeševale razvoj domačega turizma, posledica vsega tega pa je bil manjši priliv tujih gostov kot smo planirali.

V **DO GOSTINSTVO** smo se v letu 1981 soočali s številnimi problemi in težavami. Nabavne cene, ki se v gostinski panogi odražajo takoj po spremembi, so nam ob ističasnem maksimiranju prodajnih cen povzročale nemalo skrbi. Poleg cen pa se ravno v gostinstvu najhitreje odraža upadanje kupne moči prebivalstva.

Da bi realizirali zastavljeni plan, smo se z vso vneto »vrgli« v obdelavo turističnih agencij, da bi pridobili čim več domačih gostov ter izpopolnili tedne kuhinje, ki nam v nesezonskih mesecih spomladi in v jeseni vsaj delno vračajo sicer izpadli dohodek. Poseben poudarek smo dali prodaji direktno za tuja plačilna sredstva (konvertibilna!), pri čemer smo dosegli dokaj dobre rezultate, ki so bili v končni fazi letnega obračuna izredno pomembni zaradi

stimulacije, ki jo družba daje za iztržene devize.

Finančni rezultati poslovanja so bili ravno zaradi navedene izvozne stimulacije v vseh TOZD v okviru planiranih, kar pomeni, da so bili dobri. Vse TOZD so zabeležile pozitiven rezultat, le da TOZD Restavracija Tepanje ni uspela sama formirati sklada skupne porabe.

Za primerjavo uspešnosti poslovanja DO Gostinstvo z letom 1980 navajamo nekaj osnovnih indeksov, in sicer:

Celotni prihodek	142
Dohodek	139
Čisti dohodek	137
Del čistega dohodka za OD	126

Iz navedenih indeksov je razvidno, da so stroški rasli realno hitreje kot cene gostinskih storitev, prav tako tudi razni prispevki iz dohodka.

Ob končni analizi poslovanja smo ugotovili, da so bili ukrepi, ki smo jih med letom izvajali, uspešni, zato jih bo potrebno tudi v tem letu s pridom uporabiti in dopolniti z novimi prijemi.

S. Matjažič

ZAKLJUČNI RAČUN ZA LETO 1981 — V INDEKSIH PRIMERJAVA ZA LETO 1980

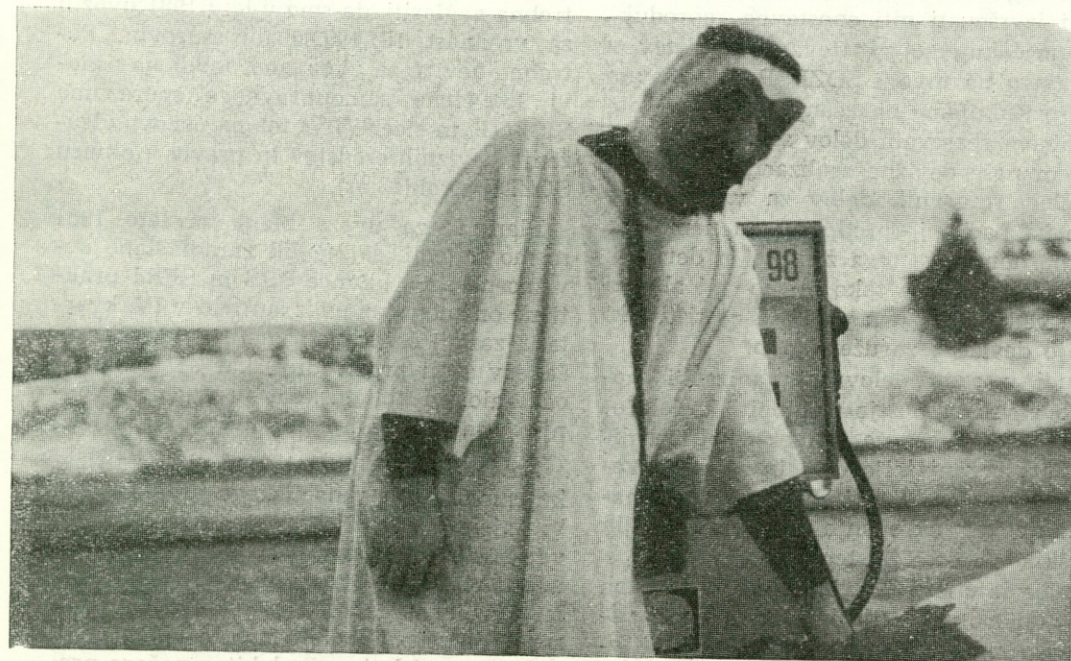
Elementi	DO Trgovina z naft. der.	DO ISTRA- BENZ	DO ZEMELJ- SKI PLIN	DO TRAN- SPORT IL. BISTR.	DO RAFI- NERIJA	DO GO- STINSTVO	DSSS I.	DSSS II.	SOZD
Celotni prihodek	149	141	189	135	132	142	174	138	151
Porabljena sredstva	150	143	205	139	141	145	158	132	154
Od tega: amortizacija min.	122	124	147	120	126	127		123	134
Dohodek	115	104	112	127	93	139	177	140	115
Obveznosti iz dohodka	146	149	151	166	146	146	540	379	151
Amortizacija poveč.	—	67							67
Čisti dohodek	104	108		112	77	137	160	127	102
Osebnih dohodki	116	110	117	125	107	126	163	126	118
Stanovanjski prispevki	113	95		23	128	124	148	114	91
Skupna poraba	96	115		31	63	122	126	152	94
Rezervni sklad	114	104			93	157			70
Poslovni sklad	55	34			11	201			60
Nekrite obveznosti iz doh.									
Izguba									

Pregled finančnih rezultatov cele sestavljene organizacije nam pokaže, da je v letu 1981 celotni prihodek porasel za 51 %, da so porabljena sredstva močnejše

narasla, in sicer za 54 %, kar je povzročilo, da je dohodek višji za 15 %. Ker so se obveznosti iz dohodka povečale, je porasel čisti dohodek samo za 2 %. Ker so se oseb-

ni dohodki povišali za 18 %, stanovanjski prispevek zmanjšal za 9 %, je kljub znižanju skupne porabe za 6 % in rezervnega sklada za 30 %, ostalo 40 % manj za poslovni sklad. Pri tem pa je imela ena delovna organizacija — DO Zemeljski plin — 160 milijonov izgube.

Na koncu bi lahko ugotovili, da smo glede na izredno zaostrene pogoje gospodarjenja v letu 1981 vendarle poslovali dokaj uspešno. Pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke, sklad skupne porabe in sredstev za stanovanjske namene smo uspeli držati korak z drugimi. Zal pa je ostanek čistega dohodka za poslovni sklad znatno — skoraj za polovico manjši od prejšnjega leta in prvič smo izkazali poslovno izgubo v DO Zemeljski plin. Ta izguba pa ni nastala po krivdi kolektiva, temveč iz objektivnih razlogov in v teku je akcija za saniranje izgube s posojilom iz sklada skupnih rezerv. Težave posameznih organizacijskih enot sestavljene organizacije, kot na primer DO Rafinerija in TOZD Trgovina na drobno Sežana, smo že pred obračunom premostili tako, da smo vnaprej dogovorjena merila in kriterije o vzpostavitvi dohodkovnih odnosov nekoliko spremenili.

Ni kaj, brez dvoma bi nam bil takšen »arabski« obisk dobrodošel tudi ob kakšni drugi priložnosti, ne le na dan pusta! Tovariš Šejk je s svojim visokim obiskom počastil Istra-benzov BS v Lescah.

D. R.

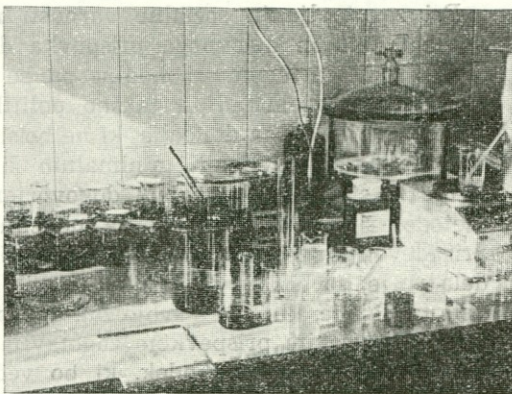
Nikdar nismo najemali kreditov

Delavci DO Olma so se na referendumu odločili, da bodo pristopili v SOZD Petrol. O njihovi pobudi so potem razpravljali delegati delavskega sveta SOZD Petrol ter soglasno potrdili združitev DO Olma v sestavljeno organizacijo.

Da bi delavci SOZD Petrol поблиže spoznali novo članico sestavljene organizacije, sem obiskala direktorja DO Olma Aleksija Makuca in mu zastavila nekaj vprašanj.

Koliko časa obstaja vaša delovna organizacija in kje so njeni začetki?

Olma »živi« od leta 1950. Njeni začetki so v podjetju Udarnik, kjer smo proizvajali letala. Leto pozneje smo osnovali kemijski obrat, ki je bil zelo uspešen in je kmalu prerasel osnovne okvire.

Iz tega obrata je nastala samostojna Olma, v kateri združuje delo 26 delavcev.

Ce ste delali najprej letala, potem z denarjem najbrž niste imeli težav?

Ravno obratno. Kemijski obrat smo ustanovili prav zato, da bi se naš materialni položaj izboljšal. Letala so požrla ogromno denarja.

Lahko bi rekel, da smo začeli v Olmi iz nič. Imeli smo dva lonca, pa še ta dva sta bila sposojena. Toda kmalu smo ju vrnila, ker smo lahko kupili lastna. In potem si nismo nikdar ničesar več sposodili, nikdar nismo najemali kreditov. Vedno smo delali le z lastnimi sredstvi. Z leti smo se materialno okrepili in nam nabava osnovnih sredstev ne predstavlja nobenega problema.

Zdaj zbiramo denar za zidavo. Prav tam, kjer je naš obrat, bo v prihodnje tekla nova Zaloška cesta. Zato bomo morali zgraditi nov objekt, ki pa bo stal nedaleč od starega.

In kaj Olma proizvaja?

Pomožna sredstva za kovinsko industrijo, pa rezalna, vrtalna, kalilna, hidravlična, antikorozivna sredstva za medfazno zaščito ter olja za oplate. Skupna letna proizvodnja pa znaša 6000 ton.

Kako pa nastane pri vas nov proizvod?

Najprej »stopi v akcijo« laboratorij, potem proizvodnja, nato pošljemo izdelek na testiranje v kakšno tovarno, najpogosteje v železarno Ravne. Prav v sodelovanju s to delovno organizacijo je nastalo največ naših proizvodov.

Začeli smo pravzaprav takrat, ko so bili v železarni v stiski za kalilna olja. Mi

smo jih naredili, oni so jih preskusili in bili zadovoljni.

Morda vsi naši izdelki kvalitetno niso popolnoma na ravni uvoženih, vendar so dobri in zato jih v železarni tudi kupujejo. S tem prihranijo precej deviznih sredstev in se obnašajo stabilizacijsko.

Toda čeprav delamo že 30 let, še vedno vsi spremljamo nastajanje vsakega novega proizvoda in se navdušujemo, ko uspejo. Če je donosnejši, smo ga še toliko bolj veseli.

In kako imate razdeljeno delo?

Z administracijo se ukvarja 5 ljudi, ostali so v laboratoriju in proizvodnji.

V laboratoriju se veliko ukvarjajo z razvojem, pregledujejo surovine, pa tudi končne proizvode, preden grejo v promet. V sami proizvodnji je delo razdeljeno tako, da vsak delavec opravi celoten postopek pri izdelavi posameznega artikla. Sam pripravi surovine, sam očisti sode — velik del naših proizvodov je spravljen v sode, sam izdela proizvod, sam ga embalira in skladišči.

Ker proizvaja delavec po več artiklov, se njihova proizvodnja popolnoma ustavi, če je kateri od delavcev odsoten. Pa tudi kakšnega posebnega počitka med delovnim časom si ne more nihče privoščiti.

Odločili ste se, da boste pristopili v SOZD Petrol. Kaj vas je navedlo k temu?

S Petrolom sodelujemo že 30 let. Od nje ga dobimo 60 % surovin in v Sloveniji je

edini prodajalec naših proizvodov. Imamo sicer tudi lastno prodajo, vendar ne v naši republiki. Največ prodamo v beograjskem bazenu, ki je industrijsko zelo močan in v njem oskrbuje nekaj tovarn.

No, za priključitev v SOZD Petrol smo se odločili zato, ker je dalo dosedanje večletno poslovanje-tehnično sodelovanje pozitivne rezultate in bi ga delovna napreje še uspešneje razvijali. S pomočjo Petrolove prodajne mreže bi lahko izboljšali plasma olj, imeli bi zagotovljena devizna sredstva, nabavo domačih surovin in uvoz. V pomoč bi nam bila pravna in finančna služba.

A kako imate urejeno samoupravljanje?

Ker nas je samo 26, nimamo delavskega sveta, temveč zbor delavcev. Zberemo se enkrat mesečno in se pogovorimo o vsem potrebnem. Sicer pa se v bistvu sestajamo vsak dan, ker smo vsi na kupu.

Omeniti moram pa osnovno organizacijo sindikata, ki je zelo delovna. Pripravlja razne akcije, pa letovanja in ekskurzije. Lani na primer smo šli v železarno Ravne, kjer so naši delavci videli, kako uporabljajo njihove proizvode. In potem so došli kar drug odnos do svojega dela, do se opazovali stroj, ki stane 2 milijardi in bi se lahko pokvaril, če bi bilo olje zanič.

Omenili ste letovanje.

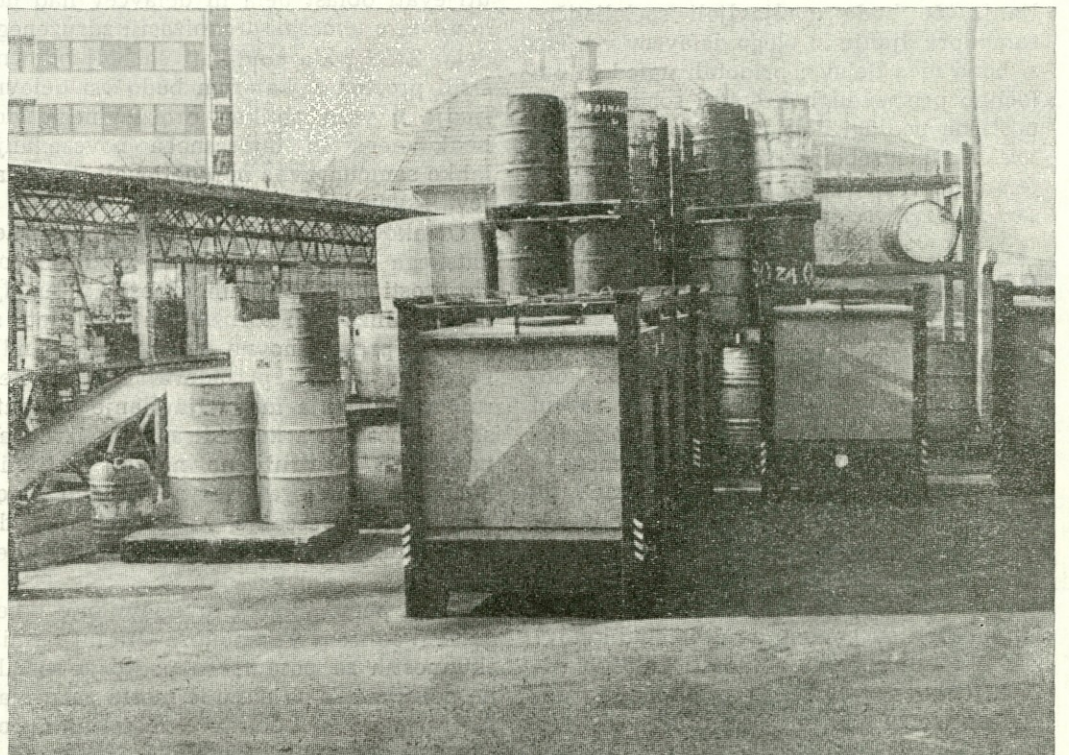
Da, v Kranjski gori imamo stanovanje in garsonjero, v Črvarju stanovanje, na Hvaru in v Fažani pa prikolici. Poleti se v glavnem zvrstijo vsi, ki želijo na dopust v objekte delovne organizacije, pozimi se morajo pa v Kranjski gori menjavati.

Kaj pa stanovanjski problemi, so veliki?

Na srečo ne. Imamo stanovanjsko komisijo, ki pregleda prošnje in pripravi predloge, ki jih obravnavamo potem na zboru delavcev. Do zdaj smo kupili 13 stanovanj, nekateri pa so dobili kredite.

Nikdar nismo imeli s stanovanji veliko problemov, a tiste, ki so bili, smo uspešno rešili.

J. K.

Tretja konferenca ZSS

Le z boljšim delom do večje socialne varnosti

S tretjo konferenco Zveze sindikatov Slovenije o vlogi in nalogah sindikata pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in socialne varnosti smo v času med dvema kongresoma zaokrožili obravnavo o uveljavljanju delavcev kot odločilnih dejavnikov pri odločanju o pogojih in rezultatih dela. Skupaj s konferencama o planiranju in delitvi po delu smo celovito opredelili tudi vlogo in naloge sindikatov v teh družbenih prizadevanjih.

TEMELJI SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE SOCIALNE POLITIKE

Ko govorimo o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanju socialne varnosti, moramo izhajati iz vsebine samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in položaja delavcev v le-teh. Tovariš Kardelj je dejal: »Sindikati v socialističnem samoupravljanju niso zaščitniki interesov delavskega razreda samo v delovnih odnosih in v boju za vsakodnevne ekonomske, socialne in politične zahteve delavcev, ampak v celotnem sistemu družbene reprodukcije...« Tako se »zaščitništvo« v naših družbenih odnosih objektivno spremeni v zahtevno družbenopolitično nalogo — reševati in odpravljati protislovja, konflikte in mnoga druga odprta vprašanja, ki se pojavljajo med posameznimi interesi delavcev in kolektivov na eni strani in skupnimi interesi delavskega razreda na drugi.

To zahteva nenehno družbenopolitično aktivnost celotne sindikalne organizacije tako v samoupravnih organih kot v delegatskih skupščinah. Če bodo sindikati vodilni pobudnik za odpravljanje pomanjkljivosti na področju gospodarjenja in upravljanja, če bodo uveljavljali socialistično samoupravljanje in vlogo delavcev v njem, si bodo med delavci pridobili ugled in odločilno prispevali h krepitvi socialne varnosti na podlagi dela in njegovih rezultatov ter medsebojne solidarnosti in vzajemnosti. To pa so temelji socialistične samoupravne socialne politike.

POVEZANOST EKONOMSKE IN SOCIALNE POLITIKE

Raziskava, ki jo je v pripravi Center RSZSS za razvoj samoupravljanja je med drugim pokazala, da večina anketiranih delavcev meni o delu in nalogah sindikalnih organizacij, da morajo predvsem skrbeti za izboljšanje življenjskega standarda. Na drugem mestu pa je zahteva za uveljavljanje načela delitve po delu in rezultatih dela. Kaj takšna opredelitev pomeni za delo sindikatov? Zlasti to, da morajo sindikati odločno odstranjevati vse ovire, ki preprečujejo delavcem, da bi odločali o rezultatih svojega

dela. Zato zahteve delavcev naj sindikati skrbijo predvsem za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer, ni moč razumeti kot poziv za materialno pomoč, saj delavci dobro vedo, da se dohodek niti ne ustvarja niti ne deli v sindikalnih organizacijah, temveč v temeljnih organizacijah združenega dela in vseh oblikah proizvodnega in dohodkovnega povezovanja. Je pa to tudi zahteva, naj sindikat skupaj z organiziranimi socialističnimi silami prevzema tudi odgovornost in skrb za boljše delo samoupravnih organov in delegacij v temeljnih organizacijah združenega dela.

Osnovne organizacije sindikata morajo torej prevzeti vlogo nekakšnih središč, preko katerih se bodo problemi in interesi iz družbene skupnosti prenašali v sindikat kot celovito razredno organizacijo in nasprotno, da se bodo preko njih prenašala stališča in usmeritve organov zveze sindikatov do delavcev. Tako bodo vplivale na celovitejšo spoznavanje problematike med delavci in njihovo kvalitetnejše odločanje v posameznih samoupravnih interesnih skupnostih. Prav stopnja razvitosti takega načina delovanja osnovnih organizacij in organov zveze sindikatov bo omogočala, da bodo delavci vplivali na celotno razvojno politiko, ki pa ima vedno dve vsebinski plati: **ekonomsko in socialno.**

Šele samoupravna povezanost ekonomske in socialne politike v enoten proizvodni odnos pomeni skupno sprejemanje odločitev o družbenem razvoju ter njuno medsebojno soodvisnost, povezanost in nujno uravnoteženost. Le tako lahko postane socialna politika tudi razvojna in s tem politika preprečevanja vzrokov za nastajanje socialnih problemov, sicer bo ostala le pri zdravljenju teh problemov in posledic nizkih osebnih dohodkov.

SKRB ZA RAZVOJ SAMOUPRAVNIH NAČINOV ZADOVOLJEVANJA OSEBNIH IN SKUPNIH POTREB

Uveljavljanje prave vsebine socialistične samoupravne socialne politike je celovita in odgovorna družbena naloga. V njej morajo vse organizirane socialistične sile utrjevati oblast dela in delavcev nad dohodkom v temeljni organizaciji združenega dela. Zato bodo sindikati še bolj odločno širili prostor, v katerem bodo vsi delovni ljudje v vseh oblikah proizvodnega, dohodkovnega in interesnega povezovanja lahko samoupravno opredeljevali in usklajevali svoje interese in potrebe.

Učinkovitost delovanja celotnega delegatskega sistema je odvisna predvsem od razvitosti samoupravnih odnosov v temeljnih organizacijah združenega dela. Zato si morajo prav osnovne organizacije sindikata kar najbolj prizadevati za krepitve samoupravljanja in uveljavljanje delegatskih odnosov, za kandidiranje in izvolitev najboljših in družbeno najbolj aktivnih delavcev za delegate ter za njihovo usposabljanje, obveščanje in usmerjanje, da bodo lahko uspešno zastopali interese delavcev.

Zlasti pomembno je uveljavljanje delegatskih odnosov v samoupravnih interesnih skupnostih za posamezna področja socialne politike. Te so namreč mesta za urejanje razmerij med delavci v materialni pro-

izvodnji in delavci v družbenih dejavnostih. Pri tem si morajo sindikati bolj prizadevati za uveljavitev SIS socialnega varstva kot oblike samoupravnega usklajevanja vseh družbenih aktivnosti, programov in odnosov na področju socialne politike v občini in republiki.

SOCIALNA VARNOST IN DELITEV PO DELU

Pri zagotavljanju socialne varnosti na podlagi delitve osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela se bomo zavzemali za nadaljnje uresničevanje sklepov 2. konference in za odstranitev nepravilnosti pri osebnih dohodkih, ki izhajajo iz različnega vrednotenja del in nalog približno enake zahtevnosti ter za jasno opredeljeno solidarnost, še zlasti v tistih OZD, ki zaradi problemov v gospodarjenju zaidejo v hude ekonomske težave.

Pri zagotavljanju socialne varnosti na podlagi dela in delovnega prispevka delavca k ustvarjenemu dohodku pa se v sindikatih zavzemamo za takšno politiko najnižjega osebnega dohodka, ki ne bo slonela le na ugotovljenih minimalnih življenjskih stroških na podlagi dogovorjene metodologije. Sloneti mora na nenehni prizadevanjih za izboljšanje organizacije dela, to je, da bodo v delovnih procesih le dela in naloge, ki bodo s svojo zahtevnostjo in delavčevim prispevkom zagotavljala delavcu tak osebni dohodek, ki bo večji od spodnje meje, določene z zakonom.

Za reševanje občasnih socialnih težav, ki doletijo delavca in njegovo družino, bomo nadaljevali aktivnosti, da bodo delavci v svojih samoupravnih aktih opredelili primere in načine za dajanje namenske materialne pomoči iz sredstev sklada skupne porabe.

Naj na koncu še ponovim posamezna področja socialne politike, ki smo jih ponekod že obravnavali v pripravah na konferenco, drugod jih pa bomo šele v pokonferenčnih aktivnostih;

I. zaposlovanje in izobraževanje,

II. humanizacija dela z vidika zdravstvenega varstva, varstva pri delu in varstva invalidov (vključena tudi prehrana med delom),

III. pokojninsko zavarovanje delavcev, socialna varnost kmetov in socialno varstvo starejših občanov,

IV. urejanje življenjskih razmer delavcev v njihovem bivalnem okolju (zajema tudi stanovanjsko gospodarstvo, otroško varstvo, preskrbo občanov),

V. produktivna in smotrna izraba delovnega časa in prosti čas.

V skladu s sprejetimi smernicami naj bi koordinacijski odbor sindikata SOZD obravnaval pobude in predloge delavcev, osnovnih organizacij in njihovih konferenc za poenotenje politike o bistvenih skupnih vprašanjih socialne varnosti, zlasti osnove in merila za delitev po delu in rezultatih dela in vprašanja uresničevanja skupnih potreb in družbenega standarda delavcev. Največ nalog čaka prav osnovne organizacije, kajti le tedaj, ko se bomo v vseh sredinah aktivno vključili v reševanje določenega vprašanja, bomo mnogo lažje poenotili stališča in opredelili skupna merila in interese.

B. Pečko

Z občnih zborov OOS

V TRANSPORTU SMO IZVOLILI NOVO SINDIKALNO VODSTVO

V dneh, ko smo ugotavljali poslovne uspehe iz leta 1981, smo opravili tudi občne zборе sindikalnih organizacij v obeh TOZD in DSSS.

Občni zbori so potekali delovno. Kritično smo pregledali dosedanje delo naših sindikatov, ki prav v zadnjih letih ni bilo majhno. Sindikat se je aktivno vključil v vsa dogajanja naše DO in še posebej vsake TOZD. Dokončno je opravil z miselnostjo, da obstaja organizacija zato, da nabavi ozimnico, kurjavo, pa morda pripravi še proslavo dneva žena. Aktivno se je vključil v akcijo pred referendumom, pa naj je šlo za združitev v SOZD ali spremembo samoupravnih aktov — predvsem pa novega sistema nagrajevanja.

Veliko skrb je posvečal članom kolektiva, ki jih je bolezen za dalj časa iztrgala iz delovne sredine, pa tudi družine umrlih delavcev se naša stalna skrb.

Bile so tudi pomanjkljivosti. Le kje jih ni, saj tudi to dokazuje, da so bili izvršni odbori delavni, sicer bi ne bilo kaj pokritizirati.

Dosedanje vodstvo je predložilo program dela za tekoče leto in razrešnico smo mu dali s priznanjem, da je uspešno opravil svojo nalogo.

Izvolili smo nove organe v sindikalni organizaciji po TOZD in DSSS ter na ravni DO.

Novemu vodstvu, predvsem pa predsedniku in tajniku, kot glavnim nosilcem aktivnosti, iskrene čestitke.

A. V.

DELO SINDIKATA PETROL TOZD TRGOVINA NA DROBNO KRANJ

Vsaka delovna organizacija naredi ob koncu leta obračun uspešnega ali neuspešnega dela. Tako je pregledal delo tudi naš sindikat na dveh ločenih občnih zborih dne 19. 2. in 22. 2. 1982. Delavci so pozitivno ocenili pionirsko dveletno delo izvršnega odbora in izrazili ustno priznanje za prizadevnost nekaterih članov. Delo odbora je bilo usmerjeno v več smeri: politično, vzgojno, gospodarsko in športno-rekreativno. Pri pregledu uspešnosti teh smeri je odbor ugotovil, da prvi dve še nista dali takega uspeha kot si ga želimo. Dosti bolj je bilo na gospodarskem in športno-rekreativnem področju. Poudariti velja, da so bili delavci posebno zadovoljni z načinom organizacije proslave 29. novembra na Bledu, z izletom rumenosrajčnikov na Storžič in piknikom ob jezeru Završnice pod Stolom.

Soglasno so potrdili razrešnico staremu odboru in z javnim glasovanjem izvolili

nov izvršni in nadzorni odbor. Novoizvoljeni odbor je takoj nato podal predlog dela za bodoče dveletno obdobje. Za naloge si je zadal: skrb za razvoj samoupravljanja, sodelovanje pri urejanju delovnih razmerij delavcev v združenem delu, dosledno uresničevanje načela socialistične solidarnosti, prizadevanje za stalno rast življenjskega in družbenega standarda, usposabljanje delavcev s pomočjo strokovnega in družbenega izobraževanja ter spodbujanje različnih oblik rekreacije in zabavno-športnega življenja delavcev.

Ob zaključku občnega zbora smo se dogovorili, da se dobimo delavci TOZD v čim večjem številu dne 28. 2. 1982 v Kranjski gori, kjer se bomo pomerili v tkih in spustih.

J. Baloh

OBČNI ZBOR IO SINDIKATA DRAVOGRAD

Sindikalna organizacija v Dravogradu, ki ima v svojem sestavu delavce prodarje na drobno in debelo, je imela februarja svoj občni zbor. Ob zadovoljivi udeležbi so navzoči po podanih poročilih soglasno sklenili, da mandat sedanjemu aktivu podaljšajo še za dve leti.

V razpravi, ki je sledila poročilu, je poleg navzočih sodeloval tudi predstavnik občinskega sindikalnega sveta, ki se je dotaknil oskrbe koroške regije s kurilnim oljem in pogonskimi gorivi. Kritično je ugotovil, da oskrba predvsem v mesecu januarju ni bila najboljša in se pozanimal, kako je bila izpeljana razdelitev razpoložljivih količin znotraj Petrola. Gledu oskrbe precej pripomb, saj je predvsem pri D-2 in kurivnih oljih EL zaradi pomanjkanja goriv prihajalo do perečih problemov na terenu. Ob tem so opozorili na to, da je koroška regija zaradi nizkih povprečnih temperatur še posebej kritična in izpostavljena. Razprava je tekla tudi o doseženih rezultatih poslovanja v letu 1981, in sicer na osnovi krajšega referata direktorja TOZD Trgovina na drobno Celje.

Po uradnem delu je bila skromna zakuska in krajše družabno srečanje.

KP

Z OBČNEGA ZBORA OOS DO ZEMELJSKI PLIN

Tudi OOS DO Zemeljski plin je v mesecu februarju naredila črto in pregledala rezultate dveletnega delovanja. Specifični položaj DO Zemeljski plin, ki se takoj po končani izgradnji slovenskega plinovodnega sistema sooča z visoko izgubo v

poslovanju, se odraža tudi v delu sindikalne organizacije. Iz poročila izhaja, da je OOS poleg opravljanja rednih nalog, določenih s programom dela, zlasti aktivno sodelovala v prizadevanjih za realizacijo letnih in srednjeročnih ciljev delovne organizacije.

Z dajanjem predlogov in pobud je sodelovala pri usklajevanju samoupravnih aktov z zakonom o združenem delu, zagotavljala ustrezno obveščenost delavcev in tvorno prispevala k nadaljnjemu razvoju samoupravljanja.

Žal pa je OOS ob pregledu opravljenega dela morala tudi ugotoviti, da na določenih področjih ni bilo narejenega dovolj in je zato v sprejetem programu dela za naslednji dve leti posebej izpostavila prav te naloge.

Poslovanje z izgubo ima poleg finančnih tudi moralno negativne posledice. Prav ta problem smo v razpravi posebej obravnavali in sprejeli zaključek, da je treba kljub izgubi nujno zagotoviti normalne delovne pogoje, ki so pogoj za doseganje pričakovanih rezultatov. Čeprav vsi priznavajo, da so vzroki izgube objektivni, in delavcev ne zadane nikakršna krivda, pa delovno organizacijo obravnavajo enako kot vse »izgubaše«. Zato OOS apelira na samoupravne in vodstvene organe, da ukrenejo vse za objektivno vrednotenje dela delavcev DO Zemeljski plin, ki si prizadevajo, da je slovensko gospodarstvo v največji možni meri redno preskrbljeno s še kako potrebno energijo iz zemeljskega plina.

Tako kot v poročilu za pretekli leti je tudi v sprejetem programu dela za naprej spremljanje gospodarjenja na prvem mestu. Ker tudi za naslednji dve leti planiramo poslovanje z izgubo, bo sindikat podpiral izvajanje srednjeročnega plana, vse akcije v smislu gospodarske stabilizacije in realizacijo nalog, sprejetih z resolucijo 3. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. Ob tem pa si bo še naprej, enako kot doslej, prizadeval za organizacijo čim širšega kulturnega in športnega delovanja ter drugih aktivnosti v korist vseh delavcev.

Delavci so na občnem zboru sprejeli še prečiščeno besedilo pravil o organiziranosti delovanja OOS in finančni načrt za leto 1982 ter razrešili dosednji izvršni odbor OOS.

Z javnimi volitvami je bil izvoljen nov 11-članski izvršni odbor izmed kandidatov, ki so bili v obsežnih predvolilnih pripravah predlagani kot delegati posameznih sindikalnih skupin in za katere pričakujemo, da bodo naloge poverjenikov OOS najboljše opravljali.

M. D.

POSLOVNA ENOTA TRGOVINE NA DEBELO MARIBOR

Dve leti sta naokrog, mandat v IO OOS v PE TOZD Trgovina na debelo Maribor se je iztekel večini delegatov in pričele so se intenzivne priprave — evidentiranje novih delegatov in priprave na volitve novega izvršnega odbora.

Naše delo je bilo silno razgibano, saj je ta mandat bil v času, ko je naš sindikat res izredno veliko opravil. Poglobili smo samoupravne odnose, obravnavali in sprejeli obilico samoupravnih sporazumov in

drugih pomembnih dokumentov, s katerimi bomo resnično utrdili vlogo vseh delavcev. Ob tako pomembnem delu smo se pogosto sestajali, največkrat pa smo se srečevali z vprašanji gospodarjenja in odločanja o ustvarjanju in razporejanju dohodka, veliko pozornost smo posvetili tudi reševanju naših stanovanjskih zadev.

Velik del naše lanskoletne aktivnosti so zavzele razprave o samoupravnem preoblikovanju mariborske občine. Vse razprave o tem smo v naši organizaciji opravili z vso odgovornostjo. Svojo pozornost smo predvsem usmerili h gospodarski stabilizaciji, uveljavljanju družbenega planiranja, delitvi po delu in rezultatih dela, prizadevanju za napredek družbenega in osebnega standarda, krepitvi naše ljudske obrambe in družbene samozaščite. Sodelovali smo pri samoupravni reorganizaciji v SOZD Petrol. Vseskozi smo nadaljevali z akcijo NNNP, posebno pa v letu 1981, ko smo se vsi zaposleni v PE vanjo aktivno vključevali.

V poslovni enoti nismo nikdar pozabili na človeka — samoupravljalca. V Jelsi na Hvaru in Filip Jakovu smo v sklopu TOZD Trgovina na drobno Maribor organizirali letovanje za člane kolektiva, ki so bili z letovanjem izredno zadovoljni. Organizirano imamo toplo malico, bone dobijo le ti isti delavci, ki predložijo zdravniško potrdilo in gasilci, ki so v turnusni službi. V letu 1981 smo organizirali preventivne zdravniške preglede za skladiščnike in delavce v skladiščih. Ugotavljamo pa, da so ti pregledi neizogibno potrebni za vse zaposlene.

V poslovni enoti imamo tudi stanovanjske probleme, ki smo jih v veliki meri zadovoljivo uredili, čeprav vsem prosilcem nismo mogli pomagati. Omeniti pa moramo tudi športno aktivnost v poslovni enoti. Pohvaliti je treba šahiste in desetino CZ, grajati pa nogometaše, ki so se sprva naglo povzpeli, nato pa se zaradi neresnosti posameznikov razšli.

IO OOS je v letu 1981 organiziral enodnevni izlet za vse člane kolektiva v Hišo cvetja v Beograd, in potovanje bo ostalo vsem, ki so se ga udeležili, v nepozabnem spominu.

V internem izobraževanju kadrov smo v poslovni enoti storili premalo ali skoraj nič. Če vemo, da iz dneva v dan povečujemo prodajno izbiro, bomo morali tudi za tovrstno prodajo izobraževati ljudi.

Delovni predsednik Tihomir Lešnik je obvestil prisotne, da je bilo delovanje IO OOS in nadzornega odbora dobro, kar je videti tudi iz poročil. Kasneje je predlagal, da razrešimo člane, ki so delali v IO štiri leta ter izvolimo nov izvršni odbor.

K razpravi se je od povabljenih oglašil direktor notranje trgovine Albin Rome in razložil poslovanje v celotni delovni organizaciji, ki pa ni kaj rožnato.

Namestnik direktorja TOZD Trgovina na drobno Maribor, Milan Masten, se je zahvalil za uspešno sodelovanje in vsem skupaj zaželel, da bi bilo tako še naprej. Za štiriletno delo v IO, svetu PE in za splošno družbenopolitično aktivnost so dobili knjižne nagrade Rozika Horvat, Anica Simonič, Ivo Močnik, Franc Štumberger, Tihomir Lešnik in Milan Kek.

M. Kek

OBČNI ZBOR — OCENA DELOVANJA OOS IN PREGLED BODOČIH NALOG

Člani OOS DSSS I in II SOZD Petrol so se po izčrpnih in obširnih predhodnih pripravah in po evidentiranju novih članov izvršnega odbora sestali na občnem zboru.

Poročilo o delu OOS je bilo osredotočeno predvsem na aktivnost v preteklih dveh letih. Seveda so se naloge več ali manj nadaljevale, najbolj pa smo se posvetili tistim, ki so prihajale v ospredje kot problemi kolektiva in članov OOS. Ob tem je treba poudariti, da je zaživela tudi delegatska baza kot izhodišče zainteresiranosti članov sindikata za družbenopolitične probleme in živahnosti razprav po skupinah. V prizadevanjih za uresničevanje letnega delovnega načrta so bili vedno pripravljene priskočiti na pomoč predstavniki občinske zveze sindikatov, kot tudi poslovodni organi in strokovne službe. Člani IO smo največkrat zaradi pomanjkanja časa in preobilice delovnih obveznosti v povezavi s člani delavskega sveta organizirali sestanke in razprave.

Delo OOS je bilo usmerjeno predvsem na področje delovnih, življenjskih in političnih interesov delavcev na ravni samoupravne in družbenopolitične organiziranosti. Smernice občinskega sveta ZS smo dosledno uresničevali ob sodelovanju z njihovimi predstavniki. Redno smo se udeleževali seminarjev, ki jih je prirejela občinska ZS in vseh sestankov aktivov predsednikov.

Tak način izobraževanja sindikalnih funkcionarjev je nedvomno pripomogel k vse večji usposobljenosti članov IO in s tem OO kot celote.

Glede članstva v OOZS moramo prekiniti z dolgoletnim načinom pristopa in vključevanja delavcev v Zvezo sindikatov. Zato smo ponovno pričeli pregledovati članstvo in izdajati članske izkaznice. Le s takim načinom dela lahko zagotovimo kvalitetno izbiro delegatov ter večji vpliv na odločitve, ki jih sprejema IO.

Povezava naše OOS s koordinacijskim odborom sindikata na ravni SOZD je bila v preteklem letu nadvse uspešna. Posredovali smo oceno delovanja družbenopolitičnih organizacij v DSSS, priprave na 3. konferenco ZS in delitvi sklada skupne porabe. S samoupravno organiziranostjo DSSS smo se soočali že v prvem letu delovanja in zdaj bo potrebno storiti še korak naprej pri predhodnem seznanjanju z gradivom ter pridobivanjem mnenj delegatov v njihovih skupinah pred sejami IO in DS. Sindikat mora ob razpravah upoštevati interese delavcev oz. DSSS kot celote in s tem odpraviti nezadovoljstvo in prepričanje, da so predlogi in razprave nesmiselni, da jih tako ne bo nihče upošteval in da vedno obvelja le tisto, kar odločijo »pri vrhu«.

Pri izvedbi zbora delavcev in sej delavskega sveta je OOS vodila vse politične akcije v zvezi s pripravami na seje in zbere. Pri pregledu in oceni delovanja delegacij in delegatov v samoupravne interesne skupnosti, zbor združenega dela in družbenopolitičnih skupnosti ugotavljamo, da verjetno tiči vzrok slabega povezovanja v nedelavnosti nosilca delegacij, zato se zav-

zemamo, da postane naša OOS nosilka konference delegacij.

Pričakujemo, da bo z organizacijo kadrovske službe v DSSS povezovanje s področja zaposlovanja zaživel, kajti kadrovska politika bi morala biti v razvojnih srednjeročnih planih natančno opredeljena, ne le kar zadeva potrebno število novo zaposlenih delavcev, temveč tudi planiranje in pridobivanje kadrov, izobraževanje ob delu, štipendiranje itd.

Za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije je OOS sprejela več aktualnih nalog. Izdelali in predlagali smo obširne razprave in obravnave zaključnih računov na zborih delavcev, kajti le golo naštevaje številke pri obravnavi zaključnih računov ne more dati pravih pogledov na uspešnost oz. neuspešnost poslovanja.

Stališča uveljavljanja delitve po delu in rezultatih dela, sprejetih na 9. kongresu ZSS smo premalo vključevali v realizacijo planov.

V pripravah na 3. kongres samoupravljalcev smo na posebnem razširjenem sestanku članov DS in sindikata sprejeli program dela. S pokongresnimi aktivnostmi smo nadaljevali, še vedno pa uresničujemo nekatere sklepe. Neposredno se sklepi 3. kongresa samoupravljalcev povezujejo s tezami za pripravo na 3. konferenco sindikatov. Ker je 3. konferenca ZS namenjena uveljavljanju socialne varnosti delavcev, smo na podlagi tez izdelali oceno s področja izobraževanja, zaposlovanja, štipendiranja, socialne varnosti, stanovanjske politike, družbenega standarda in rekreacije. Oceno smo posredovali KOS, ki je celotno problematiko ocenil na ravni SOZD in jo posredoval občinski ZS.

Sistem informiranja, ki je pri nas zgrajen predvsem na delegatski osnovi, je do zdaj še najboljše zaživel. Zadolžitve delegatov, določevanje nosilcev akcij in rokov, je najboljši sistem za prenos informacij v obe smeri. Seveda ne smemo pozabiti na pravilnik o obveščanju, ki bo dal pogloblitve smernice za enoten pristop k sistemu obveščanja na ravni SOZD. Spremljanje aktualnih tokov na področjih, ki so jih narekovele potrebe, je v zadostni meri pripomoglo, da smo se vključevali v vse oblike družbenopolitičnega, kulturnega in rekreacijsko-športnega življenja.

Izvršni odbor se je v preteklem mandatnem obdobju sestal na 28 sejah. V IO OOS so delovali člani v treh komisijah — splošni, kulturni in športno-rekreacijski. Njihovo delo je bilo vseskozi pogojeno s potrebami in zahtevami sindikalnih skupin ter finančnimi možnostmi OOS.

Na sestanke izvršnega odbora so člani vedno prihajali. Zapisnike vseh sestankov, ki so jih vestno pripravljale strokovne službe, smo sproti posredovali občinski ZS.

V poročilu o delovanju OOS v preteklem letu smo omenili naloge, ki smo jih uresničevali v preteklem mandatnem obdobju. Ker so te naloge naša stalna skrb in zadolžitve, bomo v prihodnje nadaljevali začete akcije — uresničevanje stabilizacijskih nalog, izdelava letnih planov, izvajanje in analiziranje le-teh. Delavci, člani OOS se bodo morali aktivno vključevati v izdelavo planov.

Pri obravnavi rezultatov gospodarjenja bo treba spremeniti miselnost nekaterih struktur, da delavci šele na zboru ob ob-

ravnavi periodičnih in zaključnih računov prvič slišijo o rezultatih gospodarjenja in nimajo nobene možnosti, da bi vplivali na njihovo izdelavo. Vnaprej bo potrebno že ob poskusnih bilancah organizirati razprave po skupinah in šele nato na zboru delavcev potrditi dokončno usklajen zaključni račun. Istočasno bo skozi vse leto potrebno spremljati naraščanje stroškov ter izdelati program za varčevanje. Samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah in obveznostih ter odgovornostih med DO in združenimi TOZD ter DSSS v sestavi SOZD Petrol obvezuje osnovno organizacijo, da stalno sodeluje v pripravah na dokončno oblikovanje sporazuma, ga po sprejemu dosledno izvaja in v povezavi s KOS zastopa enotno mnenje.

Omenjene naloge naj bi bile nova spodbuda za akcijo vseh članov sindikata, še posebej izvršnega odbora. Uresničevali pa jih bomo le, če bomo krepili zavest delavcev kot članov ZS. Akcija za dosledno vključevanje v vrste ZS mora postati naša stalna naloga, dolžni smo vzpostavljati tesnejše stike v ZK, ZSMS, samoupravnimi organi in delegacijami. Prizadevati si moramo, da bomo čim več sporov, ki nastanejo v naši sredini, rešili znotraj DSSS. Zagotoviti bo potrebno pogoje za delo OOS in ostalih organov ter pomoč poslovnih organov, strokovnih in administrativno-tehničnih služb.

V nobeni sredini ne smemo ločevati družbenopolitičnih dogodkov od poslovnega procesa. Taka miselnost je zastarela in tudi nepravilna, saj je oboje nerazdružljiv element v vsakem družbenem procesu.

B. Herman

IZ DELA OOS TOZD TRGOVINA NA DROBNO NOVA GORICA

V današnjih razmerah, ko smo odnose v združenem delu uredili po samoupravni poti, je važna in pomembna naloga OOS, da uresničuje hotenja delovnih ljudi. Nedvomno je prav OOS tista, ki je najbližja delavcem v združenem delu in kot radi rečemo, jo je najbolj čutiti.

Člani OOS TOZD Trgovina na drobno Nova Gorica so se v svojem pravkar zaključenem mandatsnem obdobju tega dobro zavedali, intenzivno sodelovali in določali smernice za odločanje v zvezi s samoupravljanjem in njegovim uresničevanjem v TOZD, dajali konkretne usmeritve delegatom v družbenopolitičnih organizacijah ter samoupravnih interesnih skupnostih, spremljali pravilno izvajanje zakona o združenem delu, na področju samoupravljanja so se aktivno vključili v obravnavo in sprejemanje vseh samoupravnih aktov in sporazumov na ravni TOZD, DO in SOZD, aktivno so sodelovali pri razdelitvi finančnih sredstev za stanovanjsko izgradnjo. Delo OOS pa je predvsem temeljilo na postavljenem načrtu za leto 1981, člani so upoštevali stabilizacijska prizadevanja in varčevalne ukrepe pri uresničevanju zastavljenih nalog. Vključevali so se v akcije, ki jih je organiziral občinski sindikalni svet ter druge politične organizacije občine Nova Gorica.

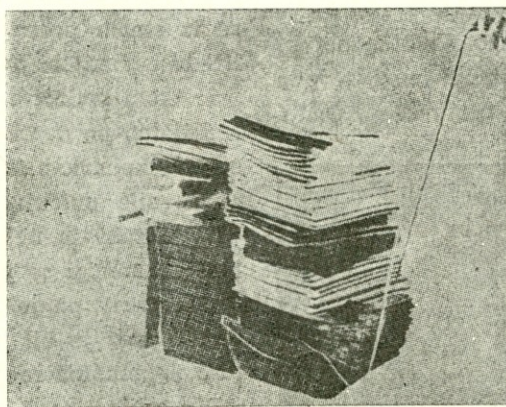
Člani IO OOS so aktivno sodelovali pri pripravah na 3. konferenco Zveze sindika-

tov Slovenije, pri kandidacijskem postopku za volitve delavcev v odbor samoupravne delavske kontrole, v delavski svet SOZD ter pri kandidacijskem postopku delegatov za DPS in SIS na ravni občine Nova Gorica. Aktivno so sodelovali pri delu samoupravnih organov, samoupravne delavske kontrole ter disciplinske komisije.

Včasih so se pojavile pri delu manjše pomanjkljivosti. Pri tem je potrebno omeniti predvsem premajhno angažiranost članov IO OOS, slabo obveščanje delavcev v bazi ter občasno premajhno udeležbo na sejah. Zaradi tega pa so morali prisotni toliko bolj poprijeti za delo.

V letu 1982 bodo še vedno aktivno krepili samoupravni položaj delavca in občana pri uresničevanju ustave in zakona o združenem delu, ščitili in krepili bodo njegovo socialno in materialno varnost. Potrudili se bodo, da bodo cilje gospodarske stabilizacije čim bolj uresničevali, da se bo povečala produktivnost, da bodo v TOZD smotrno združevali delo in sredstva, manjšali stroške, dosledno uveljavili svobodno menjavo dela itd.

Aktivno bodo sodelovali pri pridobivanju in razporejanju čistega dohodka, delitvi sredstev za OD in nadaljnji materialni ter socialni razvoj TOZD. Uresničevali bodo usmeritve 3. konference ZSS o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanju socialne varnosti. Sindikati bodo nasprotovali težnjam za povečanjem OD na račun dviganja cen, zavzemali se bodo za dvig dohodkov predvsem na račun večje produktivnosti, smotrnega gospodarjenja, zmanjševanja stroškov in podobno. Na področju izrabe delovnega časa se bodo prilagodili tržnim razmeram, saj je osnovna dejavnost, prodaja naftnih derivatov, odvisna od založenosti in kupne moči domačih in tujih kupcev. Poskrbeli bodo, da bodo razpoložljiva sredstva za stanovanjsko izgradnjo dobili tisti člani kolektiva, ki živijo v slabih stanovanjskih razmerah in imajo nižje OD. Poskrbeli bodo za izobraževanje tistih delavcev, ki nimajo strokovne izobrazbe, oz. so brez poklica, pa za množično kulturno in telesno kulturno

VESELO NA DELO

Naenkrat se je na naši delovni mizi znašlo 544 listov gradiva za delegacije za ZZZ skupščine občine Koper in za še ne vse SIS. Gre za preštete liste enega izvoda, seveda pa smo dobili večino gradiva v več izvodih. Naj omenimo še podatek, da je (še vedno 1 izvod) gradivo A4 formata segalo decimeter visoko in je verjetno popolnoma odveč zagotavljati, da ta in podobna gradiva mimogrede kvaliteto predelamo.

D. R.

aktivnost delavcev in ne na koncu za redno in temeljito obveščanje vseh delavcev. S področja SLO se bodo zavzemali, da bodo za dela in naloge v združenem delu izbrani idejno politično in strokovno usposobljeni ljudje. Pri vsem delu pa ne bodo pozabili na prijateljske odnose, z upokoje-nimi delavci kolektiva, na borce in mladino.

E. Petrič

O pravilnikih samoupravne delavske kontrole

Kljub prizadevanjem, da bi dobila samoupravna delavska kontrola v našem samoupravnem sistemu večji pomen, smo v preteklih letih še vedno opazili zastoj ter negativne pojave v njenem delovanju in razvoju.

Taka manjša vloga samoupravne delavske kontrole se je ne nazadnje kazala tudi v samoupravnih splošnih aktih Petrola. DO Rafinerija, DO Gostinstvo in DO Zemeljski plin v svojih statutih v več členih sicer navajajo nekaj bistvenjših značilnosti odbora samoupravne delavske kontrole (število članov, mandat, volitve in odpoklic, naloge, odnos do drugih samoupravnih organov v organizaciji ter izven nje), kar pa je še vedno precej pomanjkljivo ter zelo malo v primerjavi s prostorom in člani, ki jih namenjajo drugim pomembnim samoupravnim organom (delavski svet).

Medtem ko je to razumljivo v DO Gostinstvo (pravilnik imata tudi DO Zemeljski plin in DO Rafinerija), ki to vprašanje dodatno obravnava v svojem (dobrem) pravilniku o organizaciji in delovanju samoupravne delavske kontrole (od januarja 1980), pa druge delovne organizacije vsaj v svojih samoupravnih splošnih aktih zanemarjajo vlogo delavske kontrole. To je še posebej opazno v DO Trgovina, ki v statutu samoupravne delavske kontrole sploh ne omenja, medtem ko posveča nekaterim drugim vprašanjem veliko več pozornosti, v samoupravnem sporazumu o združitvi v DO Trgovina pa le skromno. Dosti boljše oziroma tako kot druge delovne organizacije pa tej obliki neposrednega nadzora delavcev namenjajo prostor v svojih statutih same temeljne organizacije in DSSS, združene v DO Trgovina.

Na ravni SOZD je o samoupravni delavski kontroli nekaj več napisanega, a vseeno lahko rečemo, da so z izjemo DO Gostinstvo samoupravni splošni akti samoupravnih organizacij v okviru Petrola premalo upoštevali vlogo in pomen delavske kontrole.

Takšno stanje je nekako ustrezalo trenutnemu zastoj v krepitvi samoupravne delavske kontrole v Sloveniji in Jugoslaviji. V široko akcijo, ki za uveljavitev pomena samoupravne delavske kontrole v zadnjih dveh letih znova poteka, pa vsekakor sodi sprejem pravilnika o delu odborov samoupravne delavske kontrole. Pravilnik, ki bo veljal za vse samoupravne organizacije v Petrolu, dovolj obširno in popolno določa delo odborov ter tako zapolnjuje dosedanjo praznino na tem področju samoupravnih odnosov, s čimer (za nazaj) verjetno odpade potreba, da bi dopolnjevali določbe samoupravne delavske kontrole v omenjenih samoupravnih splošnih aktih.

I. M.

Nova vozila v DO Transport

V prvih dneh januarja 1982 je DO TRANSPORT Ilirska Bistrica dobila 10 novih vlačilcev MAN tip 22.281 FNLT B/L, 6 × 2. Novi vlačilci so iz programa kooperacije DO AVTOMONTAŽA Ljubljana in znane zahodnonemške tovarne MAN.

Izdelani so po ADR predpisih za prevoz nevarnih snovi razreda 3, 6,1 in 8. Tako, ko bodo za te vlačilce izdelane tudi specialne polprikolice za prevoz kemikalij, se bodo enote vključile v mednarodne prevoze.

Vlačilec MAN tip 22.281 spada v serijo novjših izdelkov tovarne MAN. Ima motor tip D2566 MEK/280 od 206 kW pri 2200 obratih v minuti z maksimalnim vrt. momentom od 1175 Nm v območju od 1300 do 1600 obratov v minuti. Menjalnik je ZF 16 K. 130 GP, kar mu omogoča zelo dobro in ekonomično izkoriščanje moči motorja v vseh pogojih vožnje.

Po prvih preizkusnih vožnjah so vozniki zelo pohvalili nove vlačilce, saj omogočajo zanesljivo, ekonomično in udobno vožnjo.

L. S.

Delovni kolektiv ISTRA-BENZA

se

ZAHVALJUJE
RAJKU KARANOVU

prodajalcu na BS Medvode, za
junaško in požrtvovalno dejanje
pri zaščiti družbenega premoženja

V Bistrici ob Sotli

Ali bi zdaj, po šestih mesecih obratovanja, lahko povedali, če je bencinski servis Bistrica ob Sotli opravičil svoj obstoj?

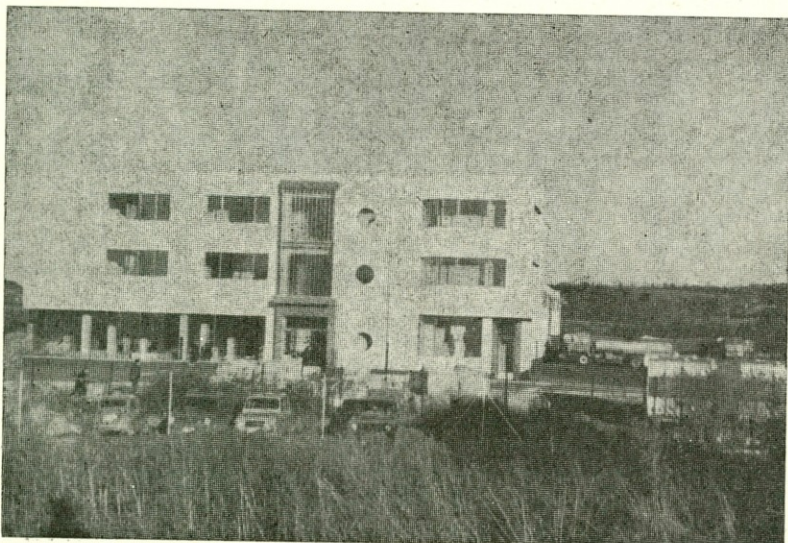
Težko.

Pa ne zaradi samega bencinskega servisa, temveč zaradi »zunanjih vzrokov«. V prvem mesecu so prodali 70 ton naftnih derivatov, zdaj, pozimi, pa 40 do 50 ton mesečno. Količina pa ni padla zato, ker ne bi bilo kupcev, temveč zato, ker ni goriva — niti dieselskega, niti kurilnega olja

**Dopisujte
v glasilo PETROL!**

Sestradanost ali pomanjkanje kulture

Z novim objektom servis II smo v Transportu pridobili tudi nove prostore družbene prehrane: moderno kuhinjo z vsemi pomožnimi prostori in prostrano, sončno jedilnico. Celoten objekt »menza« je dejansko zadnji krik tehnike: Papinovi lonci, z vodo ogrevane posode, vse kar je kovinskega je iz nerjavečega jekla.

Končno pravi delovni pogoji za naše kuharice, ki so vsa leta uspevale pripravljati v provizorični menzi zelo dobre malice.

V novo menzo naj bi se v kratkem preselili. Preselili naj bi se iz starih prostorov, kjer naj bi pustili tudi stare navade. Predvsem naj bi opustili navado, da se zbiramo 15 minut pred pričetkom malice ob vhodu v menzo, da se zaletavamo v vrata, razbijamo po vratih tako, da pokajo šipe in se v trenutku, ko ena od kuharic s stegnjeno roko obrne ključ v vratih, zapodimo z vso silo uničujočega stampega proti mestu, kjer se malica deli. V takšnih naletih smo že razbijali zidove, metalni vrata s tečajev, mnogi so pri tem odnesli lažje ali težje praske, enega od delavcev pa je »krdelo sestradanih« mehanikov celo pohodilo. Revez je bil brez malice nekaj dni, to je, dokler se mu niso popolnoma zacelili poškodovani udje.

In ko se preselimo v nove prostore: do kdaj naj bi nov objekt obdržal takšno podobo kot je ta na sliki? Ali bodo steklena nihalna vrata popustila že pri prvem naletu? Bomo še naprej namerno mazali z mastjo in mazutom stole, mize, kljuke? Ali morda res izhaja iz obveznosti, če smo objekt zgradili, tudi pravica, da ga lahko uničimo?

To in podobno dajem v premislek našim delavcem iz mehanične delavnice.

D. Prosen

Kljub težavam do novega skladišča

Nemalokrat smo že pisali, govorili in sprejemali sklepe glede naše investicije na Srbinu — glede gradnje skladišča in vseh objektov, ki sodijo zraven. Nič nenavadnega, da je to že dalj časa aktualna tema razgovorov v naši delovni organizaciji, saj so se prav okoli gradnje tega našega objekta — velikana vrstile številne negotovosti, predvsem seveda s finančne plati. Že dolgo je namreč kazalo, da bo moral Istra-benz za dograditev nadaljevati najtežjo pot — financirati gradnjo izključno iz lastnih virov. Obljube koprške banke za kreditiranje našega podjetja so namreč ostale nerealizirane.

Pa poglejmo kljub vsemu tja v začetke razgovorov o potrebi po novih skladiščnih prostorih in po izboljšanih pogojih dela naših delavcev.

Skladišče je bilo potrebno zgraditi — po eni strani zaradi izboljšanja delovnih pogojev dela naših delavcev in boljše oskrbe kupcev, po drugi strani pa je današnja lokacija naših skladišč v Koprju iz dneva v dan bolj v napoto urbanistom. Preglavice pa delamo tudi inšpekcijskim službam, ker sedanji objekti ne ustrezajo minimalnim požarno-varnostnim zahtevam. Nenazadnje pa so predvideni sodobni skladiščni objekti za pline pogoj za načrtovano oskrbo obale s plinom.

Kakorkoli že, pod streho naše doslej največje investicije bo našlo svoje mesto precejšnje število za naše poslovanje potrebnih objektov. Gre za novo skladišče goriv s pretakališčem, skladišče tehničnih plinov in butana v jeklenkah, polnilnico za CO₂, črpališče za plin, rezervoarje za plin, servis za prodajo avtoplina, skladišče kovsovnega blaga, odprto skladišče za polne

in prazne sode maziv in olj, avtopralnica za transportni park Istra-benza in prav tako mehanična delavnica, parkirni prostori, poslovni prostori skladiščnega kompleksa, delavnice vzdrževalne službe, rezervoar za požarno vodo s črpališčem, polnilnica za butan, dodatni rezervoar 60 m³ za butan, železniški tir in vagonsko pretakališče za plin.

Gre vsekakor za podjetno in obsežno investicijo, o gradnji katere smo v podjetju začeli razmišljati že leta 1975, lokacijsko odločbo pa smo prejeli šele 11. 1. 1980. Res je sicer, da bi skladiščne objekte prej zgradili brez večjih težav, kasneje pa smo se soočili najprej z naftno krizo in upadanjem dohodka, sedaj pa še s splošnim pomanjkanjem denarja in z restrikcijami na področju investicij. Istočasno s pripravami na gradnjo smo v banki namensko vlagali svoja sredstva, da bi, ko bo to potrebno, čim lažje prišli do kreditov. Naše strokovne službe so se sicer zavedale, da je tako privarčevan denar zaradi devalvacije kopenel, vendar je bilo jasno, da ne bi mogli sredstev nikoli zbrati »pri priči« ali iz tekočega priliva. Izračun predvidene vrednosti objekta je vratolomno naraščal od vsote 33,309.500 din (aprila 1977), ob naročilu lokacijske dokumentacije na 80,000.000 din, kasneje na 107,420.000 din ob zagotovitvi sredstev in naročilu projektov, ko so bili izdelani izvedbeni projekti s predračuni pa na 135,000.000 din.

Cene so postajale čedalje bolj zastrašujoče. Pričeli smo z gradbenimi deli, cene pa so šle svojo pot, tako da so pogodbene cene za 40 % višje od projektantskih. Na osnovah sklenjenih pogodb, ponudb in pričakovanih podražitev so kazali že izračuni

iz maja meseca 1981, da bo vrednost investicije 175,000.000 din.

Danes vemo, da bodo objekti dokončane I. faze investicije (brez delavnic in objektov za avtoplin), veljali 167,820.000 din, za kar je tudi komisija za oceno investicij v SRS potrdila finančno konstrukcijo.

Bliža se nam torej otvoritev. Skladiščne objekte za goriva in pline bomo začeli predvidoma uporabljati še v prvem polletju letos, medtem ko bo potrebno na preselelitev delavnic še nekoliko počakati. Počakati namreč na ponovno izboljšanje finančnih možnosti.

D. R.

ŠE VEDNO PROBLEMI PRI MANJKIH GORIV

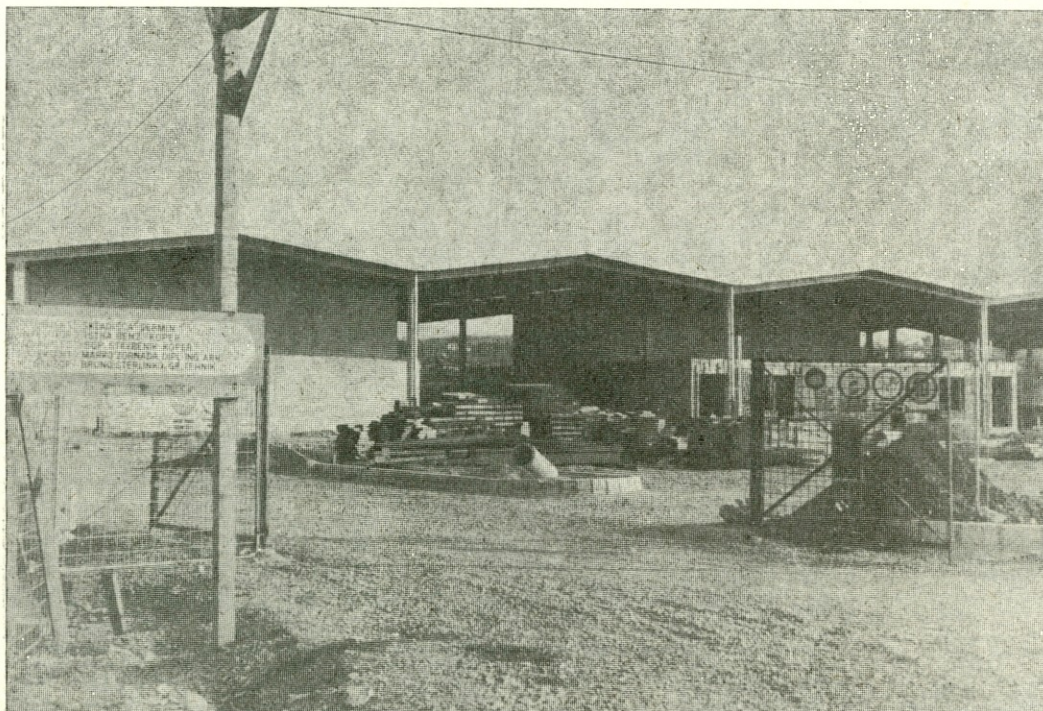
V TOZD Trgovina na drobno Brežice je delavski svet februarja obravnaval zaključni račun za leto 1981. V razpravi smo največ govorili o zmanjševanju stroškov, posebno še tistih, na katere lahko vpliva vsak zaposleni v TOZD. Najbolj je še vedno pereč problem manjk pri gorivih. Kljub temu, da smo jih v letu 1981 v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšali za 43 %, je odpisani manjko 404 stare milijone zelo vplival na uspeh poslovanja. Nadzor nad prevzemom avtociستern smo povečali s kontrolnim tehtanjem. Naši prodajalci pridejo večkrat v spor z vozniki avtociستern, ker ti nočejo podpisati zapisnika, če se ob prevzemu pojavi večji manjko.

Posebno smo zaskrbljeni, ker se manjki od inventure hitro večajo, saj imajo nekateri servisi skupni manjko že prek 10 ti-soč litrov goriva.

Občasno pošiljamo v Petrolovo transportno službo seznam avtociستern in manjkov, ki se pojavljajo pri direktni dobavi iz Rafinerije Sisak.

Želeli bi, da odgovorni v transportni službi posredujejo v Rafineriji Sisak in pri prevoznikih ter tako prispevajo k zmanjšanju manjkov.

R. Manček

Zahvala

Ob nenadni in boleči izgubi našega Ferija GYURAKIJA se iskreno zahvaljujemo vsem njegovim sodelavcem v SOZD Petrol, TOZD Delavnica, in TOZD Avtopark, ki so v tem težkem trenutku z nami sočustvovali ter se od njega poslovili s cvetjem in s tolažečo besedo.

Družina Gyuraki

DOPOLNILNO IZOBRAŽEVANJE V TOZD AVTOSERVIS

Razvoj znanosti in tehnologije zahteva od vsakega delavca, da se stalno izobražuje in izpopolnjuje svoje znanje. Znanje, ki si ga pridobi pri izobraževanju v redni šoli, predstavlja le osnovo za začetek dela. Zahteve delovnega procesa pa so tako široke, da jih lahko učinkovito izpolnjujejo le delavci, ki kontinuirano sledijo novostim v svoji stroki.

Delavci TOZD Avtoservis DO Transport so se v zadnjih letih vključevali v različne oblike dopolnilnega izobraževanja in izpopolnjevanja. Na različnih tečajih in seminarjih so se naši delavci seznanili z mnogimi novostmi iz svojega delovnega področja. Tečaje so organizirala zastopništva tujih firm pri nas, potekala pa so v Jugoslaviji in tujini.

Nekaj najpomembnejših:

— za vozila Mercedes-Benz organizira Autocommerce iz Ljubljane vsako leto šolanje za novitete, spremembe in vzdrževanje posameznih sklopov,

— za vozila Mack so se udeležili seminarja v ZDA, bil pa je tudi njihov inštruktor pri nas in vodil dvodnevno posvetovanje v naši DO,

— za vozila ŠKODA so bili na šolanju v ČSSR,

— za vozila MAN, ki so najnovejša v naši DO, pa so se udeležili šolanja v Münchnu (ZRN).

Tega izobraževanja so bili udeleženi vsi

profili, v največjem obsegu pa avtomehaniki, ker to zahteva izredna raznolikost voznega parka naše DO.

Delavci so se vključevali tudi v krajše dopolnilne oblike, zlasti instruktaze, ki so bile organizirane v sami TOZD in so jih vodili domači in tuji inštruktorji. Z mnogimi novostmi seznanjamo delavce tudi prek pismenih obvestil, ki jih pripravljajo in posreduje delavcem služba priprave dela.

TUDI LETOS PESTRO

»Zvestoba do groba«, so rekli naši smučarji in naše počitniške kapacitete na snegu so bile za letošnje zimske počitnice polno zasedene. Gre namreč za Log pod Mangartom, Veliko Planino in Kranjsko goro.

Nekaj podatkov v številkah:

Januarja meseca je letovalo v Logu pod Mangartom 24 družin s 85 družinskimi člani, torej skupno 482 nočitvami, februarja je bilo 16 družin s 64 družinskimi člani in 429 nočitvami.

Planinska koča Orlica na Veliki Planini je nudila gostoljubje v januarju 5 družinam s 93 nočitvami, februarja pa 3 družinam s 84 nočitvami. Nekaj jih je letovalo tudi v kranjskogorski Spominčici — skupno 4 družine z 9 družinskimi člani in 63 nočitvami. Res so to gole številke, a povedo nam, kako narašča povpraševanje za naše kapacitete v zimskem času. V le-

Učinkovitost izobraževanja bi še povečali, če bi udeleženci različnih izobraževalnih oblik pridobljeno znanje in izkušnje organizirano posredovali tudi drugim.

V prihodnosti moramo naše razmišljanje usmeriti v čim večje vključevanje delavcev v različne dopolnjevalne oblike pa tudi o sistemu dopolnjevanja znanja v sami TOZD v neposrednem delovnem procesu.

V. Frank

tošnji zimski sezoni opazamo, da imamo spet nekaj novih nadobudnih smučarjev, predvsem iz hrvaškega dela Istre.

Našim delavcem pa nismo nudili le bele opojnosti, nočitev in prehrane, zanje smo organizirali tudi 3 brezplačne smučarske tečaje. Vodili so jih Marko Kopač, »benzinaio« iz Medvod, Dušan Špenko prav tako iz Medvod in Peter Mrak, voznik v skladišču Medvode. Kot so udeleženci tečajev sami povedali, so bili z organizacijo in učitelji zadovoljni in marsikdo izmed smučarjev je že izrazil željo, da bi tako bilo tudi naslednje leto.

Snega in lepega vremena je bilo letos dovolj, podatkov o počenih kosteh nobenih, tako da smo vsi skupaj zdravi in zadovoljni spet prišli »drsat« domov — nekateri bencinske črpalke, nekateri pisarniške stole. Verjetno je bilo med vsemi, ki so koristili naše kapacitete, tudi kak nezadovoljnej, a nazadnje si vedno rečemo — drugič bo še lepše in boljše. B. Bertok

Potrebovali bi več reklame

Uradno ga imenujemo bencinski servis z razširjenim dodatnim materialom, v temeljni organizaciji mu pravijo enostavno trgovina.

Gre za bencinski servis v Kozini, ki so ga hoteli zaradi nerentabilnosti že zapreti, lani aprila pa so na njem razširili dodatno izbiro.

Poslovodja Stanislav Mihalič pravi, da vsaka novost potrebuje čas, da zaživi, a že zdaj prodajo dodatnega materiala na mesec za 20 do 25 milijonov, medtem ko so ga prej za 1 do 2 milijona. Imajo ves Petrolov izbor, poleg tega poslovodja še sam marsikaj nabavi. Ker je izkušen v avtostroki in dela že 22 let, se na svoje delo dobro spozna. Pritožuje se, da je tržišče na splošno slabo založeno z dodatnim materialom, vendar ima na policah kakšnih 2000 artiklov. Med njimi je celoten izbor za

Zastavina vozila, pnevmatike, pa vseh vrst akumulatorji, ki jih je prodal letos že skoraj sto, in celo avtoradio s kasetofonom. Najtežje, pravi Mihalič, je z gumami za poltovorna vozila, ki bi jih potrebovali vozniki, še več pa bi jih kupil vulkanizer, ki ima delavnico nedaleč od servisa. Dobra kupca sta tudi oba bližnja avtomehanika, pa prebivalci Brkinov. Nekoč so vsi hodili v Trst, češ da je tam vse cenejše in boljše, zdaj pa se že ustavljajo v domačem servisu. In če potrebujejo kaj ob nedeljah, gredo poklicat poslovodjo kar domov. A ne le domačini — kupci pridejo tudi iz Italije. Bilo bi jih še več, pa ljudje ne vedo, da je servis postal že prava trgovina. Potrebno bi bilo narediti nekaj reklame, najbolj učinkovite bi bile table ob cesti, a zanje bi bilo potrebnih 9 soglasij. Zato so se jim zaenkrat odpovedali.

J. K.

Marsikaj se je spremenilo

Takoj po osvoboditvi, leta 1946, je postal član zveze komunistov in po njenih načelih je potem vedno poskušal živeti. Delo mu ni nikdar pomenilo »služenja« denarja, ampak je želel imeti čim boljši odnos z ljudmi. Morda prav zato ne kritizira nevljudnosti kupca, zato ne križica zveze komunistov tudi aktivno. V domačem kraju, kjer je bil najprej včlanjen, je bil sekretar osnovne organizacije, pozneje, ko je prešel v osnovno organizacijo Petrola, je bil dve mandadni obdobji član sekretariata.

Zdaj, po 25 letih dela na bencinskem servisu, se najraje spominja tistih »starih« časov, prvih let, ki jih je preživel ob črpalki.

Začel je leta 1956, torej takrat, ko so v Sežani odprli prvi bencinski servis. Avtomobil je bilo malo, na dan so prodali dva do tri tisoč litrov, čeprav so delali nepretrgano. Na servisu so bili trije prodajalci, v vsaki izmeni eden, le ob koncu tedna je moral dežurni delati včasih od sobote zvečer do ponedeljka zjutraj. In »... poročila smo ponedeli pisati vsak dan, ne tako kot zdaj, enkrat na mesec. Pa denar smo morali prešteti in ga odnesti v banko. Tako sem šel tiste ponedeljke šele opoldne domov«.

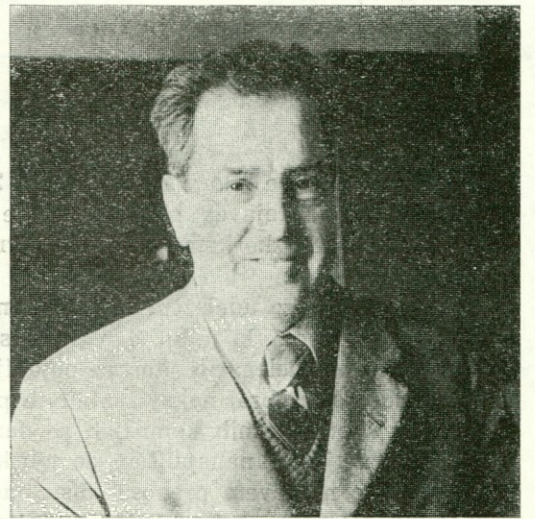
Toda to je bilo že nekaj let pozneje, takrat, ko so s hladilniki prevžali meso v

Italijo in ko so tam postale moderne vespe. V tistih dneh včasih vso noč ni izpustil črpalke iz rok, toliko tovornjakov je moral oskrbeti z gorivom in v eni noči je prodal tudi do 12 ton goriva. Motoristi pa so ob nedeljah prihajali na izlet v velikih skupinah in vsi naenkrat so potem privršali na bencinski servis. Da niso predolgo čakali, so prodajalci že prejšnji dan pripravili zanje v sodih mešanico. Tudi osebnih avtomobilov iz Italije pred nekaj leti na servisu ni bilo malo. Poleg dobre hrane in pijače je takrat privabljala k nam sosede tudi nizka cena goriva. Gneča je bila taka, da je prodajalec marsikdaj ostal brez kosila, a da bi vstopil v bližnji bife na kavo ali kozarček žganega, niti pomislil ni.

Jože Kosmina pri delu ni doživel kakšnih posebnih nesreč. Včasih se je sicer kaj zaiskrilo, vendar gorelo ni. Razen enkrat, ko se je sredi bencinskega servisa vžgala vespa. Kosmina je naglo zgrabil gasilni aparat, ga aktiviral in voznika opozoril, naj premakne vespo čim dlje od črpalke. Toda voznik ga je zaprepadeno gledal in trdno držal svoj motor. Kosmina ga je potem sam odrinil in tudi pogasil ogenj, lastnik motorja pa je še kar naprej stal in strmel v vespo. Sicer pa, kot pravi prodajalec, se v takem položaju skoraj noben šofer ne znajde in bila je prava sreča, da se ni večkrat kaj vžgalo. Vsi vozniki so kupovali bencin »polno« in najraje bi videli, da bi ga dobili s kupom. Nikogar ni motilo, da ga je nekaj steklo čez rob. Toda Kosmina je vedno skrbelo, da bo zagorelo. Zdaj takih skrbi nima več, saj zelo redki vozniki do vrha napolnijo svoj rezervoar. V avtomobile srednje kategorije najpogosteje nalijejo za 600 do 700 dinarjev bencina, včasih samo za 200. Zato se nemalokrat zgodi, da pride kupec z ročko po tri litre goriva, ker mu je avto obstal kje sredi ceste.

Včasih potrebuje voznik tudi drugačno pomoč, ne zna očistiti svečk, zamenjati

pokvarjenih brisalcev ali gume. Če ima prodajalec čas, mu rad pomaga, če pa je sam v službi, pred črpalko pa vrsta, ne more ničesar storiti. Takrat še vetrobranskih stekel ne obriše.

V prvih letih so prodajali na bencinskem servisu samo gorivo. Pozneje so začeli uvajati dodatni material, vendar je bilo le nekaj dni, 20, 25 predmetov in ne toliko kot danes. Vozniki so ga navdušeno kupovali, najraje zato, ker so izbirali tik ob avtomobilu in so se lahko takoj prepričali, če so kupili pravi del, pa še nasvet prodajalca so imeli pri roki. Zdaj je dopolnilna izbira večja, tako da tisti prodajalci, ki zanje nimajo kaj dosti smisla, vsega niti ne poznajo, zaradi tesnih prostorov pa je tudi pregled nad njo slab.

Jožetu Kosminu tečejo zdaj zadnji delovni dnevi. Še malo in stopil bo v pokoj. Doma ga čaka kmetija — polje, živina in vinograd — in ker je poln življenjske moči, jo bo lahko še dolgo obdeloval. Morda pa bo kdaj našel tudi toliko časa, da bo skočil za nekaj dni na morje. Zdaj si tega ni mogel privoščiti.

J. K.

Proizvodno delo oziroma delovna praksa

V vzgojnoizobraževalne programe srednjega usmerjenega izobraževanja se vključuje proizvodno delo (PD) oziroma praksa (DP) kot pomembna vzgojnoizobraževalna sestavina. Obe omogočata učencem, da se usposabljaajo z delom, pridobivajo posamezna strokovna znanja in razvijajo sposobnosti in spretnosti v neposrednem delovnem procesu. V ta namen je stekla v SRS široka akcija za usposobitev mentorjev organizatorjev PD in DP. Ti bodo povezovalci med uporabniki — delovnimi organizacijami in vzgojno izobraževalnimi organizacijami. V drugi polovici septembra lani so stekli intenzivni posveti pred-

stavnikov vzgojnoizobraževalnih organizacij z organizatorji proizvodnega dela in proizvodne prakse. Rezultat teh pogovorov je izdelan razmestitveni načrt za učence, po katerem bodo tudi v našem podjetju Istra-benz Koper opravljali proizvodno delo dijaki ekonomske družboslovne šole iz Kopra. V pogovorih med trgovskim podjetjem Istra-benz in ekonomsko družboslovno šolo Koper je bilo določeno, da bodo prakso opravljali v OEZD skladišče Koper v treh grupah po 2 dijaka. Kadrovska služba je pripravila seznam del in nalog, ki jih bodo učenci opravljali. Izbor je tak, da bodo z rezultatom svojega dela prispevali k dohodku in tako odtehtali stroške. Za skladišče dodatnega asortimenta smo se odločili predvsem zato, ker je možnost realizacije našega načrta za proizvodno delo lažja. V ta namen izpolni podjetje predpisan popisni list, v katerem so navedeni operativni smotri proizvodnega dela in podrobno razčlenjena dela in naloge z ustreznimi pripombami in navodili za delo. PD bo trajalo 14 dni, prvi dijaki pa bodo prišli k nam v mesecu maju. V tem času bodo dijaki vključeni v vse

oblike samoupravnega delovanja, tako da bodo spoznali poleg del in nalog tudi samoupravljanje s »praktične plati« (udeležbo na sejah samoupravnih organov, denimo), predstavitev organizacije podjetja in samoupravnih aktov.

Od celotnega kolektiva je odvisno, kako bo steklo proizvodno delo in kakšen bo njegov rezultat. Zavedati se moramo, da bodo prvi vtisi proizvodnega dela na dijake naredili močan vtis predvsem, če bo organizacija zelo dobra, saj je to prvi stik z neposredno proizvodnjo bodočih samoupravljalcev.

D. Gobina

Predlog!

Zakaj ste ravno Lojzeta predlagali za delegata!

Prepričani smo, da je on idealen za tako funkcijo!

Zakaj?

Ker na vseh sestankih, kolegijih in predavanjih do sedaj niti enkrat ni odprl ust!

Zasedanja komiteja za plin

Minuli mesec je bilo v Ženevi redno 28. zasedanje Komiteja za plin, ki deluje v okviru Gospodarske komisije ZN za Evropo.

V pogovoru z udeležencem zasedanja ing. V. Wernigom, ki je bil član tričlanske jugoslovanske delegacije, ter iz objavljenih gradiv sem zbral nekaj zanimivih podatkov. V posameznih komisijah so namreč razpravljali o nahajališčih zemeljskega plina, o njegovem prenosu, distribuciji in skladiščenju, o raziskovalnih ter razvojnih problemih ter o tehnologiji črpanja in predelave. Tudi razprava o tržišču za zemeljski plin ter o finančnih vprašanjih je bila zelo živahna. Eden od pomembnih referatov pa je obravnaval celotno energetska problematiko na območju Evrope. Eno najbolj perečih vprašanj na tem področju je vsekakor dejstvo, da je struktura rezerv in nahajališč v razkoraku, saj se nahaja na tem območju le 8% rezerv zemeljskega plina, medtem ko Evropa porabi kar 22% svetovne proizvodnje, ki znaša že 1600 milijard m³. V Zahodni Evropi je delež uvoženega plina danes 14%, še večji pa je uvoz plina v deželah Vzhodne Evrope (pretežno iz Sovjetske zveze).

Sovjetska zveza je danes največji izvoznik zemeljskega plina v svetu, ta izvoz pa se bo leta 1984 povečal še za nadaljnjih 40 milijard m³, kljub temu, da je regija ECE (gospodarska komisija za Evropo) bogata na nahajališčih zemeljskega plina. Do leta 1980 so odkrili v Evropi kar 1411 × 10,18 julov rezerv zemeljskega plina, kar je 51% dokazanih svetovnih rezerv. Tako naj bi bil plin na voljo še nekaj časa po letu 2010, ko naj bi počasi usihale doslej znane zaloge nafte. Rezerve zemeljskega plina v svetu se nahajajo predvsem v 7 deželah: SZ (69%), ZDA (16%), Kanada (5%), Nizozemska (4%), Velika Britanija (2%), Norveška (1,4%), medtem ko odpade na ostale dežele 2,6% znanih zalog. Trajanje teh zalog ob 5% večji porabi na leto, bi znašalo v SZ 30 let, povsod drugje pa manj. Danes je delež zemeljskega plina udeležen v energetskih bilancah evropskih dežel že z eno četrtino. Seveda pa se evropske dežele tudi pri porabi plina obnašajo čedalje bolj gospodarnostno, tako da se poraba le malenkostno stopnjuje.

Kar zadeva oskrbo Evrope, priteka leta pretežno iz Severne Afrike, saj je plinovod iz Alžira že položen pod Sredozemskim morjem in vzdolž italijanskega škornja. Od tam naj bi se leta 1984/85 začelo delno napajati tudi slovensko plinovodno omrežje.

Evropsko sodelovanje na področju zemeljskega plina je uspešno, saj se prav na teh kongresih in seminarjih (simpozij o

primerjalnih prednostih energetskih virov pri končnih toplotnih porabnikih bo 6.—10. septembra 1982 v Jugoslaviji) izmenjujejo poslovne in tehnične izkušnje.

E. R.

Socialna varnost invalidnih oseb

Z ustavo SRS je vsem invalidnim osebam zagotovljena pravica do usposobitve za življenje in delo, z zakoni, ki zajemajo različen krog upravičencev, pa je urejeno posebno varstvo naslednjih skupin invalidov:

1. Delovni invalidi

Po določbah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in statutu Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji dobijo status delovnega invalida vsi delavci, ki so med zaposlitvijo postali invalidi zaradi bolezni, nesreče pri delu ali izven dela ter poklicnega ali drugega obolenja.

2. Vojaški invalidi

so osebe, ki so zaradi poškodbe ali bolezni postale invalidne v času vojne ali med aktivno vojaško službo v JLA. Imajo status vojaškega invalida.

3. Civilni invalidi vojne

so civilne žrtve vojne, žrtve fašističnega nasilja, žrtve vojnega materiala in žrtve diverzantskih oz. terorističnih napadov.

4. Otroci in mladoletniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Vsi invalidi navedenih kategorij, imajo možnost, da se usposobijo za opravljanje konkretnih delovnih nalog in zaposlijo; za tiste, ki za usposabljanje niso sposobni (glede na težino motenj, preveliko starost),

pa naj bi poskrbeli s sistemom denarnih dajatev.

V DO Transport Ilirska Bistrica imamo 22 prekvalificiranih oziroma rehabilitiranih delovnih invalidov, ki ne morejo opravljati več svojih prvotnih delovnih opravil, ampak so se s šolanjem, obiskovanjem tečaja ali priučitvijo v DO usposobili za opravljanje novih delovnih nalog.

Politiko usposabljanja in zaposlovanja invalidnih oseb oblikujejo delovni ljudje v OZD, SIS za zaposlovanje, za vzgojo in izobraževanje, zdravstvenega varstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter družbenopolitičnih skupnosti. Ta politika mora biti sestavni del celotne politike zaposlovanja.

Politika usposabljanja zajema:

— usmerjanje in programiranje usposabljanja in zaposlovanja invalidnih oseb,

— zagotavljanje družbenih in materialnih možnosti, položaja in pravic invalidnih oseb,

— urejanje in zagotavljanje položaja ter ugodnosti organizacijam, ki usposabljujejo in zaposlujejo invalidne osebe.

1. Usposabljanje

Invalidna oseba ima v času usposabljanja pravice in dolžnosti po predpisih o zaposlovanju in o zavarovanju za primer brezposelnosti. Če se ugotovi, da je invalidni osebi nujno potrebna za delo in življenje tudi socialna rehabilitacija, se ji ta zagotovi v obsegu, ki je sestavni del programa njene rehabilitacije.

Pri določanju dajatev se upošteva gmotno stanje invalidne osebe oz. materialno stanje članov njene družine po merilih, ki jih določi Skupnost socialnega varstva Slovenije.

Gmotno stanje po teh merilih ugotavlja občinska skupnost socialnega skrbstva.

2. Zaposlovanje

Za zaposlovanje invalidnih oseb skrbijo skupnosti za zaposlovanje in pri tem sodelujejo z OZD, delovnimi skupnostmi in zasebnimi delodajalci, s SIS, z organizacijami in društvi, ki skrbijo za varstvo invalidnih oseb.

(Nadaljevanje na 15. strani)

Na vrsti so kulinarčni tedni

Začeli so skromno, le z nekaj jedilniki, kajti nihče ni natančno vedel, kako se bodo gostje odzvali na novo zamisel. Toda kmalu je bilo jasno, da so na pravi poti. Tedni kulinarike so pritegnili, zato so jim dodajali nove. Zdaj jih je sedem, vsi so zanimivi, privlačni in čeprav govorimo, da kupna moč ljudi pada, bodo gotovo pritegnili več gostov v lokale Petrolovih gostincev kot bi jih prišlo sicer.

Pa pogledjmo, s čim lahko potešimo lačne želodce v letošnjem pomladnem obdobju:

	20. 2.-24. 2.	27. 2.-3. 3.	13. 3.-17. 3.	20. 3.-24. 3.	27. 3.-31. 3.	3. 4.-7. 4.	10. 4.-14. 4.
MOTEL ČATEŽ	Pustni teden	Teden rib	Teden žabjih krakov	Rižev teden	Teden testenin	Teden konjskih specialitet	Teden Petrolovih sladice
MOTEL LOM	Pustni teden	Teden rib	Teden Petrolovih sladice	Teden žabjih krakov	Rižev teden	Teden testenin	Teden konjskih specialitet
MOTEL PODLEHNIK	Pustni teden	Teden rib	Teden konjskih specialitet	Teden Petrolovih sladice	Teden žabjih krakov	Rižev teden	Teden testenin
RESTAVRACIJA TEPANJE	Pustni teden	Teden rib	Teden testenin	Teden konjskih specialitet	Teden Petrolovih sladice	Teden žabjih krakov	Rižev teden
RESTAVRACIJA TRŽIČ	Pustni teden	Teden rib	Rižev teden	Teden testenin	Teden konjskih specialitet	Teden Petrolovih sladice	Teden žabjih krakov

Naši delavci sporočajo

Spremembe samoupravne organiziranosti, ki zadevajo ukinitve DSSS I in njeno vključitev v DSSS II ter izločitev Investicijsko tehničnega sektorja iz DSSS II in njegovo vključitev v TOZD Vzdrževanje in investicije Ljubljana (bivša TOZD Delavnica Ljubljana), so vnesene v predlog samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Petrol Ljubljana, ki je sedaj v poprejšnji obravnavi v vseh temeljnih organizacijah in enovitih delovnih organizacijah. Ta poprejšnja obravnava bo trajala do 20. marca 1982. Po izteku tega roka bo delavski svet sestavljene organizacije sprejel dokončen predlog teh sprememb in razpisal o njem referendum.

Statut sestavljene organizacije vsebuje poleg sprememb in dopolnitev o združitvi DSSS I v DSSS II ter o izločitvi ITS iz DSSS II v TOZD Vzdrževanje in investicije, tudi skupino sprememb in dopolnitev zaradi usklajevanja s spremembami in dopolnitvami samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD. Sedanji statut je bil sprejet 29. 4. 1980, torej, ko delovni organizaciji Istra-benz Koper in Transport Ilirska Bistrica še nista bili združeni v naši sestavljeni organizaciji. Zato je potrebno sedanji statut uskladiti z določbami samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Petrol Ljubljana v prečiščenem besedilu z dne 20. 8. 1981. Predlog statuta, ki je sedaj v poprejšnji obravnavi in bo trajala do 20. marca 1982, vsebuje vse spremembe, ki so bile doslej iznesene, zato je se-

stavljen v kompletnem besedilu.

Pravilnik o delu odborov SDK je delavski svet sestavljen sprejel soglasno z glasovanjem bil objavljen v Obvestilih SOZD dne 19. februarja 1982 ne organizacije dne 8. 2. 1982 po delegacijah. Ta pravilnik je in je začel veljati dne 27. februarja 1982. Hkrati, so prenehali veljati vsi pravilniki o delavski kontrole, ki so jih prej lu odborov samoupravne desprejele posamezne organizacije združenega dela.

Poslovniki o delu samoupravnih organov v sestavljeni organizaciji združenega dela, torej v samoupravnih organih SOZD, temeljnih organizacijah, enovitih delovnih organizacijah, združenih delovnih organizacijah s tozdi in delovnih skupnostih skupnih služb, je v postopku poprejšnje obravnave, ki bo trajala do 15. aprila 1982. Ta poslovnik ne bo veljal za delo odborov samoupravnih delavskih kontrol, disciplinskih komisij, organov za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, poslovnodnega odbora SOZD, uredniškega odbora, inventurnih komisij, organov za izvedbo volitev in odpoklica ter delegacij in konferenc delegacij.

V drugi polovici februarja so v celjski temeljni organizaciji drobne prodaje pregledali stanje na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite. Ob prisotnosti odgovornih delavcev TOZD in strokovnih sodelavcev SOZD smo ugotovili, da bomo morali sedaj veljavne dokumente s tega področja uskladiti in popraviti. Na sedanje stanje sicer ni bilo veliko pripomb, saj je bila zadeva dokaj dobro urejena. Potrebno pa bo celotno dokumentacijo prilagoditi potrebam in zahtevam sestavljene organizacije in novim oblikam organiziranosti. Pregled, ki je v celoti izzvenel kot izredno koristna strokovna konzultacija, je bil za odgovorne delavce v TOZD izredno dobrodošel, saj so dobili pojasnila na vsa vprašanja, za uskladitev

dokumentacije pa so skupaj postavili rok.

Na razširjeni seji delavskega sveta, TOZD Trgovina na drobno Celje, na kateri so obravnavali in sprejeli dokončen predlog poslovnega poročila za leto 1981, so največ pozornosti posvetili aktualni problematiki pomanjkanja pogonskih goriv D-1 in D-2 ter aktualnega olja za gospodinjstva. Ugotovili so, da so rezultati poslovanja kljub navedenemu za leto 1981 zadovoljivi, da pa se bodo morali potruditi, da bodo dosegli še boljše. Dobre rezultate so dosegali na področju prodaje dodatnega asortimenta in pri zmanjševanju vseh vrst stroškov. Vendar po predvsem na področju tekočega in investicijskega vzdrževanja v letu 1982 v celjski TOZD ne bodo smeli tako varčevati, saj so npr. lani porabili za ta področja res minimalna sredstva. A če bi tako nadaljevali, bi v veliki meri onemogočili normalno poslovanje, saj je večina opreme starejša od 10 let, v slabem stanju pa so tudi objekti.

V februarju in marcu so v TOZD Trgovina na drobno Celje tečaji s področja varstva pri delu in požarne varnosti in sicer enkrat tedensko v Zavodu za požarno varnost Celje. Udeleženci lahko tako tudi praktično preskusijo svoje znanje, saj ima Zavod vsa požarna sredstva. Vsi, ki se tečaja udeležujejo, so že pred meseci prejeli ustrezne materiale, po uspešno opravljenem tečaju pa dobijo potrdila. Takšen način preverjanja znanja je zelo uspešna oblika, saj je obvladanje te problematike za vsakega zaposlenega obveznost, ki jo določa zakon. Na ta način se poglablja teoretično znanje, v neposrednem okolju pa krepi samozaščito in varnost.

KPO SOZD Petrol je v skladu s svojim poslovnikom o delu imenoval delovno skupino desetih članov, ki naj bi pripravila delovni program ukrepov, nalog in aktivnosti za pospešeno razreševanje aktualnih

problemov v DO Rafinerija Maribor. Naloga delovne skupine je, da v program ukrepov in aktivnosti predlaga najustrežnejše temeljne naloge, postopke in opravila za normaliziranje organizacijsko-gospodarskih, delovnih in samoupravnih zadev v DO Rafinerija in sprejme terminski plan za njihovo uresničevanje. Delovna skupina, v kateri so strokovni delavci DSSS II, SOZD, DO Rafinerija in DO Trgovina in se ukvarjajo z najvažnejšimi poslovnimi oz. delovnimi področji, je že začela delati. Podrobneje je spoznala svojo nalogo ter se dogovorila za delo. Delovno skupino vodi G. Sfiligoj.

OEZD za vzdrževanje instalacij in opreme je za leto 1982 pripravila plan vzdrževalnih del na objektih in opremi. To so razna popravila, rekonstrukcije električnih instalacij — razdelilcev, razsvetljave, generalna popravila prodajnih avtomatov, kompresorjev, števec prodajnih avtomatov ker razna popravila na bencinskih instalacijah in rezervoarjih.

V začetku tega leta smo začeli s pripravo rekonstrukcije BS v Novemgradu. Montirali bomo nov kiosk, nadstrešnico nad prodajnimi avtomati, obnovili bomo električno instalacijo ter bencinsko instalacijo.

Za spodnji BS v Izoli imamo pripravljeno montažno novega električnega razdelilca in celotne instalacije. Predvidevamo, da bodo montažo novega dela zaključili v marcu mesecu.

Poleg navedenih del so še vsakodnevne intervencije za razna sprotne popravila. Gre za dela, ki niso planirana, a vendar nujna, zato da se zagotovi nemoteno delovanje prodajnih avtomatov in druge opreme. V zimskih mesecih, predvsem v januarju in februarju, so delavci zaposleni pretežno v delavnicah, saj se zaradi vremenskih neprilik ne lotevamo večjih del na terenu, torej na prostem.

(Nadaljevanje s 14. strani)

POSEBNE ORGANIZACIJE ZA USPOSABLJANJE IN ZAPOSLOVANJE INVALIDNIH OSEB

1. Zavodi za usposabljanje invalidnih oseb

so OZD, v katerih po posebnem programu zagotavljajo usposabljanje tistih invalidnih oseb, ki jim ni moč zagotoviti usposabljanja z drugimi oblikami usposabljanja.

2. Invalidske delavnice

so OZD, v katerih se usposabljujejo in zaposlujejo invalidne osebe, ki se glede na svojo invalidnost in preostalo delovno zmožnost ter zdravstveno stanje ne morejo usposobiti in zaposliti pod enakimi pogoji kot druge invalidne osebe.

3. Zavodi za zaposlovanje invalidnih oseb pod posebnimi pogoji

zaposlujejo invalidne osebe, ki se ne mo-

rejo zaposliti v rednih razmerah, niti v invalidskih delavnicah in ki so potrebne posebnih oblik zavodskega varstva.

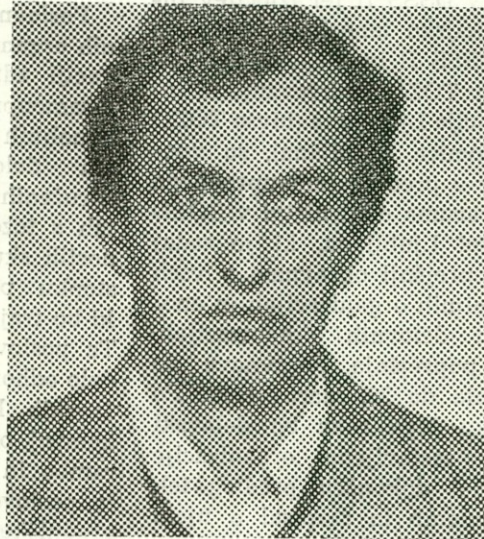
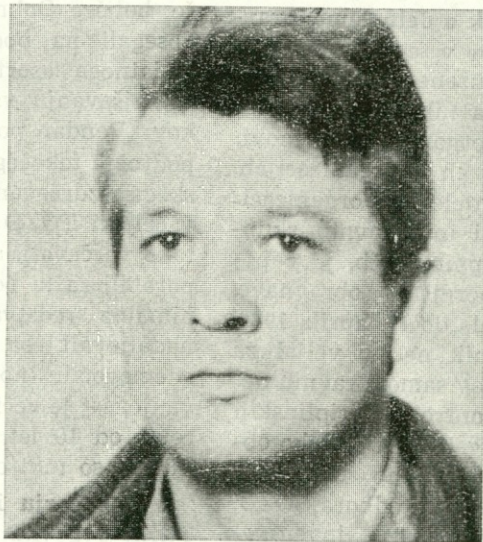
Usposobiti in produktivno zaposliti čim več invalidov ni le pomembna socialna naloga, saj s tem zmanjšujemo obseg sredstev, potrebnih za razne denarne dajatve, pač pa tudi pomembna ekonomska naloga, saj pomeni racionalen izkoristek delovnih rezerv.

M. Juretič

Imeli smo ljudi

V Transportu Ilirska Bistrica smo se v zadnjih mesecih za vedno poslovili od treh dolgoletnih sodelavcev — voznikov motornih vozil. Njihova smrt je bila nenadna in zato toliko bolj boleča za kolektiv in njihove družine. Svojo življenjsko pot so sklenili na cestah, ki so jim dolga leta pomenile pot v svet, pa tudi veselo vrnitev domov.

Dimitrije Tovilović je prišel v naš kolektiv iz Bosne, kjer se je rodil 11. 1. 1936 in prehodil težko življenjsko pot svoje generacije: otroštvo v vojni, delo na domači zemlji, ki ni omogočala izobraževanja izven vaške šole, vključitev v kmetijsko obdelovalno zadrugo in nato odhod v JLA. Tam so se začeli tudi prvi vozniki poskusi in tov. Dimitrije

je vzljubil tovornjake tako, da se je odločil usposobiti za poklicnega voznika.

K nam je prišel 13. 8. 1970 in ostal vse do 17. 3. 1981, ko ni končal vožnje na relaciji Slavonski Brod—Zagreb. Silovito trčenje dveh tovornjakov je utrnulo njegovo življenje. Bil je izkušen voznik in svoje sposobnosti je prenašal na mlajše generacije. Ni poznal počitka, kot da bi slutil, da mora hiteti, ker mu je čas le kratko odmerjen.

Na večer 24. 12. 1981 je odjeknila po vsej okolici strašna vest: cesta je spet zahtevala žrtev med vozniki Transporta. Na svoj prosti dan se je smrtno ponesrečil **Alojz Nemeč**, ki je le nekaj časa pred tem še sedel v krogu svoje družine, žene in treh malih otrok. »Umril je na delu ceste, ki ga je poznal kot svoj žep,« je dejal govornik ob grobu.

Pri nas se je zaposlil kot voznik 2. 3. 1971. Tisoči km ceste so ostali za kolesi tovornjaka — cisterne, ki ga je

nad 10 let večje vozil po domovini in tujini. Bili so lepi, pa tudi težki trenutki na njegovi poti, ko je moral v težkih vremenskih razmerah varno prepeljati tovor na številne črpalke.

Vse proste trenutke je posvečal svoji mladi družini, tudi ostarelim staršem v brkinskih hribih je rad priskočil na pomoč. Tistega mrzlega večera pa je za vedno zamrl njegov sproščeni smeh, utihnili smo tudi mi, njegovi sodelavci in zaihteli njegovi najbližji, ko so ga položili v prerani grob.

Ni še minil mesec dni, ko je na pol droga spet zaplapolala zastava s črnim trakom. Na avtocesti Ljubljana—Postojna, v bližini Loma, je 18. 1. letos izdihnil **Ivo Jukić**, voznik, ki je bil pri nas že od leta 1966.

Pretežno je vozil na področju predstavništva Beograd. Veljal je za vzornega voznika in vzdrževalca vozila. Njegovi kolegi so se večkrat šalili, da marsikdo nima tako urejenega stanovanja, kot ima Ivo urejeno kabino.

Našel je čas za aktivno delo v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih. Njegovi predlogi so bili premišljeni, zato so mu radi prisluhnili stanovski tovariši, pa tudi drugi sodelavci v delavnici in režiji. Svoj poklic je vestno in odgovorno opravljal vse do zadnjih trenutkov. Ko je bila slabost le prevelika in je moral vozilo zaustaviti, mu je bila glavna skrb, da ne bi prišlo do nesreče. Zaustavil je vozilo in že nekaj minut za tem je obmirovalo tudi srce poštenega, delovnega človeka, skrbnega moža in očeta.

Teh nekaj misli naj jim bo v trajen spomin in zahvalo za veliko delo, ki so ga vtkali v uspehe in pridobitve kolektiva, kateremu so tako nesebično pripadali.

Iz dela gasilske enote Petrola v Mariboru

Iz dneva v dan se širijo informacije o požarih v industriji, gospodarstvu, gospodinjstvih pa v gozdovih in še marsikje. Zato se moramo tudi v naši delovni organizaciji zavedati, da je nevarnost požara vedno prisotna.

V mariborski občini je bilo v letu 1980 142 požarov, v letu 1981 do oktobra pa 145. Število požarov v prvih 10 mesecih lanskega leta je v primerjavi s celim predlanskim letom poraslo za 2,5%, materialna škoda pa kar za 260%.

Okoli 5% požarov je nastalo zaradi nepravilnega ravnanja ljudi ter neupoštevanja predpisov.

Kakšno je stanje v naši poslovni enoti?

Rečemo lahko, da je zadovoljivo, vendar se moramo zavedati, da ni popolno. Varstvo pred požarom, kot sestavino družbene samozaščite, še vedno podcenjujemo. Čeprav so gasilci v naši DO dobro organizirani, so nemalokdaj nemočni, ker pogosto zanemarjamo zakonske obveznosti, ki jih ima sleherni član kolektiva v zvezi z varstvom pred požarom. Zato niti usposabljanje gasilcev, niti večje vlaganje sredstev v gasilno tehniko ne bo rešilo problemov.

Kaj storiti?

Vemo, da je malomarnost, neodgovornost in nepoznavanje varnostnih ukrepov

tisti vzrok, ki pušča za seboj pogorišče. Zato je naša skupna naloga in skrb vsakega posameznika, da brez razmišljanja sodeluje in se pridružuje boju proti požarom, kar pomeni, da bomo uspešni v borbi z ognjem le tedaj, če bo skrbel za varnost pred požarom vsak, ne pa samo organizirana gasilska služba.

Preprečevanje požarov mora postati ne le trajna naloga vsakega delavca, temveč del človekove kulture oziroma splošne izobrazbe.

Zato skrbimo gasilci na naših skladiščih za čim večjo varnost na vseh objektih Petrola, na vajah in predavanjih pa prenašamo znanje in delo na ostale delavce v skladiščih. V preteklem letu smo imeli vrsto predavanj in praktičnih vaj, na katerih je sodelovalo približno 80% članov kolektiva. Organizirali smo predavanje o ročnih in prevoznih gasilnih aparatih ter njihovo uporabo, kar je v naši DO vsakoletna praksa. V mesecu maju smo pripravljali

za tekmovanje GTR kot CS ekipo članov iz skladišča Maribor in Rače. Občinsko tekmovanje gasilskih enot iz gasilsko-tehničnega reševanja pa je bilo 13. junija. Naša ekipa se je v močni industrijski konkurenci uvrstila na II. mesto in dosegla 902 točke. Prvo mesto pa je osvojila mariborska Livarna, ki je zbrala 904 točke.

30. V. je bila zaključna akcija NNNP 80/81 na območju mesta Maribor. Tudi v tej akciji smo sodelovali zaposleni na naših skladiščih. Naša naloga je bila, da ugotovimo, koliko smo pripravljene, da bi hitro in učinkovito ukrepali, če bi nas doletel potres, vojna, ali kakšna druga nesreča. Ob zaključku vaje se je pokazalo, da so bili vsi sodelujoči dobro pripravljene in da je njihovo tehnično znanje zadovoljivo.

23. X. smo bili z alarmom opozorjeni, da je nastal na skladišču Petrola požar. To je bila v tednu požarnega varstva nenačakovana vaja za vse zaposlene v skladišču. Vanjo smo vključili vse enote, ki jih imamo v skladišču, od gasilcev, CZ, NZ do RK. Kljub manjšim spodrslijajem so vse ekipe dokazale, da so dobro pripravljene, kajti takšnih vaj smo imeli v našem skladišču že veliko.

Kako smo pripravljene?

Naši gasilci in vsi zaposleni v skladišču so dobro pripravljene. To je dokaz, da dobro sodelujemo, seveda z majhnimi izjemami, ki nalog ne jemljejo dovolj resno. Toda v bodoče bomo proti njim ukrepali tako kot zahteva pravilnik o varstvu pred požarom.

Tudi za usposabljanje naših gasilcev smo skrbeli. V petih letih smo poslali v šolo za poklicnega gasilca več kot 10 gasilcev iz skladišč Maribor, Rače in Ptuj. Vsi so zaključili šolo z dobrimi uspehi in danes uspešno opravljajo svoje delo. Prav tako so naši gasilci in vratarji opravili na Delavski univerzi Maribor tečaj za delavce iz zavarovanja in premoženja v organizacijah združenega dela. Po opravljenem izpitu so vsi prejeli potrdila kot dokaz za znanje.

4 gasilci so se usposobili za pregledovanje gasilnih aparatov. Opravili so 14-dnevni seminar ter se praktično izpopolnjevali v tovarni gasilnih aparatov Pastor v Zagrebu.

V letu 1981 smo pregledali preko 950 gasilnih aparatov, ročnih in prevoznih, pretežno na prah, CO₂ ter V-9. Aparate pregledamo dvakrat letno na vseh skladiščih v Mariboru, Račah in Ptuj, ki spadajo v PE Trgovina na debelo, na vseh bencinskih servisih mariborskega področja z okolico, na več kot 30 bencinskih servisih TOZD Trgovina na drobno Maribor, na vseh avtocisternah, ki vozijo v Mariboru in Ptuj — TOZD Avtopark, Ljubljana, za DO Zemeljski plin smo vzdrževali center Bohova in vse njihove postaje. Za omenjene temeljne in delovne organizacije smo opravljali delo tudi izven mariborskega področja. Zamenjevali smo tudi različne rezervne dele pri gasilnih aparatih, ki se sčasoma izrabijo.

Prav tako smo se vsako leto trudili, da smo nabavljali gasilno opremo, orodje, ga-

silne aparate, rezervni material za vzdrževanje gasilnih aparatov ter drugo, kar je bilo potrebno za gasilsko službo. Da nam je to vse uspelo, se moramo zahvaliti upravniku Ivu Lokarju, ki ima posluš za gasilsko službo, pa Tihomirju Lešniku in Francu Štumbergarju in seveda vsem sodelavcem.

Pri našem delu so bile gotovo tudi napačne. O vseh smo pravočasno razpravljali in v tekočem letu bomo poskušali vse nepravilnosti popraviti.

M. Kek

Zemeljski plin je pritekkel

Zemeljski plin, kot že ime pove, prihaja iz zemlje. Nastal je pred milijoni let skupaj z nafto iz usedlin drobnih morskih bitij, največ iz planktona, ki so jih reke zasipale s peskom ter so nato tonile vse globlje v zemljo. Zemeljski plin se torej nahaja v zemlji v plasteh največkrat skupaj z nafto v poroznih peščenih kameninah v globinah od tisoč pa do pettisoč metrov in več. Zemeljski plin, ki ga dobimo iz zemlje, je sestavljen v glavnem iz plina metana, kateremu so primešani še plini etan, propan in butan ter pare lažjih bencinskih frakcij, ki jih imenujemo »gazolin«. Poleg navedenih primesi surovi zemeljski plin vsebuje še vodno paro in največkrat tudi razne žveplene primesi, posebno merkaptan, ki smrdi po gnilih jajcih in ga kasneje dodajamo očiščenemu plinu v zelo majhnih količinah, da ga po karakterističnem vonju lahko zaznamo, kolikor bi kje pušcal.

Surovi zemeljski plin je zaradi navedenih primesi neuporaben za transport in uporabo pri potrošnikih, zato ga moramo najprej očistiti. Tekoče primesi mu odvzamemo že na izviru v posebnih posodah, imenovanih »separatorji«. Pline kot so etan, propan, butan in pare gazolina, mu odvzamemo v tovarnah, ki jih imenujemo »degazolinaže«. V degazolinažah tako pridobivamo etan in gazolin, ki ju uporabljamo v kemijski industriji ter propan in butan, ki ju v tekočem stanju polnimo v jeklenke in prodajamo potrošnikom.

Vodno paro, ki jo plin prinese s seboj iz zemlje, odstranimo v napravi, ki ji pravimo »dehidracija«, kot sredstvo, ki vsrka vodno paro pa uporabljamo trietilenglikol (TEG). Dehidriranje zemeljskega plina je zelo važna operacija, ker bi sicer vlaga prišla v plinovode, kjer bi kondenzirala v vodo. Voda v plinovodih pod tlakom s plinom tvori lepljivemu snegu podobne tvorbe, ki jih imenujemo »hidrate« in kaj hitro zamašijo plinovod in plinovodne naprave. Čim višji je tlak v plinovodu, tem prej dobimo hidrate. Pri tlaku 50 barov se tvorijo hidrati že pri temperaturi + 13°C in zato nam lahko plinovod že tudi po-

leti zamrzne. Kolikor plin ni dovolj dehidriran, si proti zamrzovanju pomagamo tako, da v plin vbrizgamo metanol (metilni alkohol), ki se zmeša z vodo v plinovodu ter zniža temperaturo zmrzovanja in s tem prepreči tvorbo hidratov.

Žveplave spojine, kolikor jih zemeljski plin vsebuje, odstranimo v napravah, ki jih imenujemo »desulfurizacije«.

Očiščen zemeljski plin vsebuje zato pretežno metan 90 do 95 % in le zelo majhne količine ostalih primesi. Kurilna moč zemeljskega plina je približno 34 MJ/Nm³ (34 mega džulov/Nm³ = 8200 kcal/Nm³). Če to preračunamo na en kilogram zemeljskega plina, dobimo 44 MJ/kg (= 10.500 kcal/kg), približno toliko kot en kilogram bencina.

Količino zemeljskega plina merimo v normalnih kubičnih metrih — Nm³. 1 Nm³ je tista količina plina, ki se nahaja v prostornini 1 m³ pri 0°C in atmosferskem tlaku (1 bar). Teža zemeljskega plina je približno 0,775 kg/Nm³.

Zemeljski plin uporabljamo navadno kot gorivo v parnih kotlih, pečeh in gospodinjskih aparatih. Plin lahko gori le v določeni mešanici z zrakom, zato so govornice, da se plin lahko vžge in eksplodira v plinovodih, neosnovane. Zemeljski plin lahko vžgemo le, če je plina v mešanici z zrakom med 5 % in 15 %. Če ga je manj ali več, mešanice ne moremo vžgati. Plin v mešanici z zrakom med 5 in 15 % lahko eksplodira le v zaprtem prostoru, medtem ko bo na odprtem le zagorel s plamenom.

Zemeljski plin za uporabo v široki potrošnji za kuhanje, pripravo tople vode in gretje prostorov zasmradimo z merkaptani ali tiofeni tako, da ga vsakdo zaduha prej, preden koncentracija plina v zraku doseže 1 %, to je le 1/5 spodnje meje vžiga oziroma eksplozivnosti.

Omenimo naj še to, da je zemeljski plin lažji od zraka ter da se v zraku dviga, zato moramo prostore s plinskimi napravami zračiti pri stropu, da ni strupen in lahko povzroči zadušitev le, če je plina v prostoru toliko, da je izpodrinil zrak, ki je potreben za dihanje.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Ing. L. B.

PETROL

Glasilno delavcev združenih delovnih organizacij v sestavi SOZD Petrol

Ureja uredniški odbor:

Marinka Biček, Minka Demšar, Bojana Pečko, Darja Rozman, Marjan Štelcl, Ada Valenčič, Jelka Žmuc-Kušar — organizator obveščanja

Odgovorni urednik Edo Rasberger

Naslov uredništva

SOZD Petrol, Ljubljana, Titova 66
telefon 312 755

Tisk tiskarne Tone Tomšič, Ljubljana

Strokovni izrazi

Organiziranje (Š. Ivanko) je razporejanje resursov (virov) in odločanje zaporedja operacij nekega procesa.

Organizacijska diagnoza (Š. Ivanko) je spoznavanje vzrokov entropije poslovnega sistema, presojanja možnosti za njihovo odpravo in uvajanje ukrepov za izboljšanje rezultatov poslovnega sistema.

Entropijo bi lahko poenostavljeno imenovali izguba učinka poslovnega sistema.

Makroorganizacija (Š. Ivanko). Makroorganizacijska struktura je temeljna zgradba organizacijskih enot, ki prikazuje grobo razčlenitev skupnega poslovanja organizacije glede na komplekse različnih poslov, vezanih na posebni promet poslovanja, npr. na razvoj, nabavo, proizvodnjo, nadzor kakovosti, prodajo itn.

Mezoorganizacija (Š. Ivanko). Mezoorganizacijska struktura je smotrna zgradba organizacijskih enot na ravni oddelkov oziroma skupnih delokrogov z logično razporeditvijo nalog in razmejitvijo pristojnosti in odgovornosti po zasnovanih organizacijskih enotah.

Mikroorganizacija (Š. Ivanko). Mikroorganizacijska struktura je logična razporeditev nalog po delokrogih znotraj organizacijskih enot, zasnovanih v mezoorganizacijski strukturi, z vsemi odnosi med nosilci nalog znotraj organizacijske enote kakor tudi med različnimi organizacijskimi enotami.

Delovni postopek (Š. Ivanko) so razčlenjene prvine (elementi) poslovanja, torej konkretna opravila, s katerimi zadolžujemo konkretne nosilce na različnih ravneh.

Delovne postopke potrebujemo za projektiranje mikroorganizacijskih modelov posameznih poslovnih funkcij. Oblikujemo jih tako, da členimo prvine poslovanja na konkretna opravila. Pri njihovem oblikovanju že uporabljamo metode analize dela. Uspešno oblikovanje delovnih postopkov temelji na poznavanju konkretnega dela posamezne prvine poslovanja.

Delokrog (Š. Ivanko) je sinteza samopravno dogovorjenih medsebojno povezanih in odvisnih delnih nalog, sposobnih za razporejanje in spremljanje pa zamišljenih (ne konkretnih) za to usposobljenih izvrševalcih.

Osnovna prvina za oblikovanje delokrogov, razporejanje delnih nalog po izvrševalcih, spremljanje izvršitve in vrednotenje opravljenega dela naj bi bilo **opravilo**.

Opravilo (Š. Ivanko) je sinteza delnih nalog, sposobnih za razporejanje in spremljanje po konkretnih za njihovo izvršitev sposobnih izvrševalcih.

Dela oz. naloge (Š. Ivanko) z vidika oblikovanja razvida del oz. nalog moremo opredeliti kot sintezo istovrstnih ali različnih medsebojno povezanih in odvisnih ter ciljno opredeljenih aktivnosti, ki jih opravljajo za to usposobljeni izvrševalci del oz. nalog; sposobnih za načrtovanje, razporejanje in spremljanje izvršitve.

Samoupravni splošni akt, s katerim smo nekoč urejali sistematizacijo delovnih mest, naj bi nadomestil razvid del oz. nalog.

G. Sfiligoj

Jahorina, prizorišče zimskih olimpijskih iger 1984

In ker je ta naslov resničen, je razumljivo, da moramo v »izvidnico« tudi Petrolovci. Najprej moramo povedati, da z veseljem pišem, da smo pri Petrolu pravi Slovenci, saj je tudi pri Petrolu smučanje najbolj priljubljen šport. Vedno več nas je, ki smučamo in zato tudi vedno več taktik, ki nas zanima vse, kar se v zvezi s smučanjem dogaja. Torej odkar je Sarajevo prireditelj naslednjih zimskih iger, je postala tudi Jahorina naša skrita želja, ki se nam je uresničila v času od 13. do 20. februarja. O Jahorini smo veliko ugižali, bilo je veliko različnih mnenj, pogovorov, dvomov in negotovosti. Ko smo povpraševali pri raznih znancih, ki so že smučali na Jahorini, so si bili vsi enotni, da so to del prelepi tereni, nihče ni mogel pozabiti prelepega pogorja, poraščenega s temnozelenim gozdom smrek. O samem smučanju so pa kar previdno molčali. Res je bila mati narava naklonjena tem Bosancem, ko jim je med gozdovi pustila prostor za izvrstne smučarske terene. Na smučiščih sem si vsak dan znova želel, da bi bili ti tereni kje bliže Ljubljani. Nisem imel prilike videti makete naprav za olimpiado, vendar upam, da bodo prireditelji uspešno izkoristili izvrstne naravne možnosti.

Sedaj pa nekaj vrstic o našem enotenskem smučarskem izletu, ki je bil organiziran za SOZD Petrol, oz. njegove ljudi. 35 smučarskih navdušencev iz različnih krajev Slovenije se nas je odpeljalo v petek zvečer s spalnikom proti Sarajevu. Dobre volje ni manjkalo že na začetku poti, čeprav smo vsi nestrno pričakovali, kaj nas čaka na petsto kilometrov oddaljeni Jahorini. Vedeli smo, da za dobro smuko ne zadustujejo samo lepi tereni, ampak da je potrebno še veliko drugega. Seveda smo tudi vedeli, da ti kraji nimajo smučarske tradicije. Torej šli mo smučat skoraj v neznanu. Nekoliko smo bili nejevoljni, ker smo bili komaj »moški«, z nami so se namreč peljale samo tri predstavnice lepega spola. Verjetno je naše sodelavke prestrašil Kranjec Trobec, ki je narisal tako »krvoločnega« volka za olimpijsko maskoto.

Naslednje jutro smo se nastanili v Panorami v devet kilometrov oddaljenih Palah. Prvi vtisi so bili dobri. Prijazni organizatorji so bili začudeni nad temperamentnimi Slovenci, ki smo že prvi dan »zaplenili« avtobus in čeprav ni bilo po planu, odšli takoj na smučišča. Odpeljali

smo se po dobro asfaltirani cesti, novi prometni žili za Jahorino, ki spada že v olimpijsko gradnjo. Že kar preveč je bilo gozda, ki nas je na obeh straneh ceste obkrožal, vendar smo bili za vso dolgo pot obilno poplačani. Škoda, da nisem več pisanja in vam ne morem dobro opisati pogleda, ki se nam je odprl na prelepa pobočja, obsijana s soncem in na belo zeleno mavrico, ki so jo ustvarjali gozdovi in snežna pobočja. Seveda so naše oči najprej poiskale žičnice in tudi v tem pogledu smo bili zadovoljni. Ta prelepa pobočja so se kitila z dvanajstimi sedežnicami in vlečnicami.

Tako torej, naša pot v neznanu ni bila zastoj, prišli smo v smučarski raj. Upam, da bodo vsi svetovni smučarji v zimi 1984 imeli tako dobre prve vtise. Pravim dobre prve vtise, ker na žalost so ti dobri prvi vtisi vsak dan bolj bledeli. Torej začeli smo smučati. Med vožnjo z žičnicami smo si seveda radovedno prebirali tehnične podatke o dolžini prog in višinski razliki. Večina prog je dolgih okoli dva kilometra in speljane so na približno 600 metrih višinske razlike. Tudi s snegom smo imeli srečo, ker je bil pršič. Vendar nas je prvo razočaranje čakalo že na koncu žičnice pri izstopu. Tukaj izstopov praktično ni. Na vrhu je sneg razpihan in nikogar ne briga, kako bo smučar prišel do nekaj metrov oddaljenega smučišča. Verjetno bi bilo najbolje dati smuču na ramo, nato pa vse znova. Tako, to se ponavlja na vsaki prog in vsak dan. Seveda smo si znali tudi tukaj pomagati. Kar čudno se mi je zdelo, da imajo tukaj lopate. Torej, vljudno smo si jih sposodili in si naredili snežno brv na smučišče, kar vzdrževalcev sploh ni motilo. Pravim vzdrževalcev smučišča, čeprav je to samo njihovo delovno mesto, s čimer pa ni rečeno, da bi ga tudi opravljali. Tukaj imajo pač tak sistem, da se morajo vse smučarske naprave in proge same vzdrževati, in če si navajen smučati na vsaj delno urejenih smučiščih, te take malomarnosti resnično motijo. Vendar se nismo pustili zapeljati tem nepravilnostim in smo imeli kljub temu dober smučarski dopust. Veliko je k temu pripomoglo tudi to, ker ni bilo med tednom na mučičkih nikakršne gneče, nobenih vrst pred žičnicami in je bila torej Jahorina naša. Na slabe občutke smo pozabili tudi zato, ker je bilo v tem času na Jahorini državno prvenstvo v alpskih disciplinah. Naši reprezentanti so privabili veliko gledalcev, ki so jih sprejeli z navdušenjem, torej lahko po zanimanju domačinov za smučanje in smučarje sklepamo, da bo Jahorina postala eno največjih smučarskih središč v Jugoslaviji. Ogledali smo si tudi smuk naše reprezentance na pobočjih Bjelašnice, ki pa je v primerjavi z Jahorino še nekoliko manj urejena in se tudi z razsežnostjo Jahorine ne more primerjati.

Upam, da bodo v tem kratkem času, ki nas loči do zime 1984, uspeli odpraviti vse pomanjkljivosti in da bodo olimpijske igre kar najbolj stekle.

Torej ponovno bomo šli smučat na Jahorino šele po letu 1984, do takrat pa bomo zavzeto poslušali ali peli prelepo narodno pesem: »Oj, kolika je Jahorina planina...«.

Smučar

NA SVIŠČAKIH PONOVO ISTRA-BENZ

Na tradicionalnem veleslalomu Sviščaki 82 kipa Istra-benza slavila pred ekipo Transporta

Drugega zaporednega merjenja moči in spretnosti med veleslalomskimi vratci se je 26. februarja letos udeležilo 35 tekmovalcev Istra-benza in 20 tekmovalcev Transporta. Na težavni in poledeneli progi preskušnje dveh tekov ni prestalo 19 tekmovalcev, kar niti ni tako porazno, če pomislimo, da je med njimi veliko takih, ki mnogo spretnjeje vozijo smuči na valovih kot na snežnih grebenih.

Na progo so se v dveh tekih spustila najprej dekleta. Slavila je Astrid Sepec — Tib s časom 1.41,21 pred Danico Potočnik — Tib, 1.53,08 in Darjo Rozman — Ib, 2.00,32. Na četrto mesto se je uvrstila Vanda Vrh — Tib, 2.07,58 peta je bila Marta Blaškovič — Ib, 2.31,71 in šesta Darinka Marsetič — Ib, 2.43,66.

Pravi lov na stotinke se je začel v moški konkurenci. Že časi prvega teka so pokazali premoč gostov, saj se je med prvih pet uspel vriniti le en sam transportovec in to na drugo mesto.

Pred drugim tekom je bil ekipni zmagovalc praktično že znan. Preostala je borba le za posamično uvrstitev. In tu je »veliki met« Transporta uspel. Zmagal je Dušan Prosen s časom 1.24,89 pred Albinom Liscem — Ib, 1.26,19 in Mirkom Jurco — Ib, 1.27,65. Ostali rezultati: 4. Marko Kopač — Ib, 1.28,89, 5. Franci Martinčič — Ib, 1.31,14,6. Teo Širclj — Tib 1.33,23, 7. Tomaž Oblak — Ib, 1.36,80, 8. Vladimir Čus — Ib, 1.37,00, 9. Milan Levčev — Ib, 1.37,26, 10. Marjan Frank — Tib, 1.38,01.

Pokal ekipnega zmagovalca je tako prejel že drugič zaporedoma Istra-benz, predzadnji so bili »Gorenjci«, zadnji pa »Notranjci«.

Vsakoletno srečanje delavcev dveh kolektivov na belih strminah pa ima tudi značaj tovariškega srečanja. Tako so gosti iz Kopra prejeli ob prihodu lični obesek — značko sekcije »Tib«, na svečani razglasitvi rezultatov pa še vabilo, naj nas zopet obišejo čez leto dni.

D. Prosen

Razgovor!

Poslovodja in novinec razpravljata o analogah prodajalca in kulturni postrežbi!

Povej mi Tine, zakaj ima stranka pri nas vedno prav!

Prodajalec Tine, znan po slabem odnosu do strank brž odgovori:

Tovariš poslovodja, tega jaz nisem nikoli trdil!

Naši smučarji so tekmovali

ZTKO Bežigrad je tudi letošnjo sezono razpisal prvenstvo v veleslalomu za vse OTKO, OZD in KS v občini Bežigrad. Vsa leta so na teh tekmovanjih sodelovali naši predstavniki, zato smo sklenili, da se udeležimo tudi letošnjega. Čeprav se znano športno pravilo glasi »važno je sodelovati in ne zmagati«, smo si vsi želeli doseči čim boljše rezultate. Tako smo po začetnih težavah (nastopile so zaradi smučarskega tečaja na Jahorini) le uspeli sestaviti solidno žensko in moško ekipo. V ženski ekipi so bile: Grčar, Brajer in Zabukovec. Moško ekipo pa so zastopali: Rasberger, Gostinčar, Šefman, Bedenk, Strehovec, Zadnikar, Herman, Skok in Kremžar.

V soboto, 13. februarja, na dan tekmovanja smo se zjutraj izpred naše poslovne stavbe odpeljali proti Kranjski gori. Med vožnjo smo bili že vsi nestrpni in tekmovalno naostreni. Kako resno smo vzeli samo tekmovanje, se je videlo po tem, da je eden naših tekmovalcev s seboj vzel 2 para Elanovih smučal RC-05. En par je imel za ogrevanje, drugega, ki je bil dobro nabrušen, pa za samo tekmovanje.

Med vožnjo smo pa skušali ugotoviti, kakšne možnosti imamo za ekipno uvrstitev. V Kranjski gori, kjer nas je pozdravilo sonce, smo se najprej okrepčali s čajem, nato pa se odpravili na ogled proge.

Končno je prišla ura, ko se je tekmovanje pričelo. Od naših sem moral na progo najprej jaz in z manjšimi težavami sem le pripeljal skozi cilj. Naslednji naši tekmovalci pa so s svojimi rezultati napovedali dobro ekipno uvrstitev. K dobrim rezultatom je poleg tekmovalcev samih pripomogel tudi naš dobri smučarski serviser Lado Sluga. Med vsemi prijavljenimi tekmovalci, 502 moška in 157 žensk, smo ekipno dosegli zelo dober rezultat. Ženske so se uvrstile na odlično 4. mesto, moški pa na odlično 2. mesto. Posamezno pa smo dosegli naslednje rezultate:

A ŽENSKE (do 25 let) 40 tekmovalk:
Barbara Zabukovec — 6. mesto

B ŽENSKE (do 35 let) 75 tekmovalk:
Darinka Brajer — 4. mesto

C ŽENSKE (nad 35 let) 60 tekmovalk:
Cveta Grčar — 16. mesto

A MOŠKI (do 25 let) 107 tekmovalcev:
Marjan Skok — 3. mesto
Slavko Kremžar — 6. mesto

B MOŠKI (do 35 let) 218 tekmovalcev:
Franc Strehovec — 3. mesto
Janez Bedenk — 19. mesto
Brane Zadnikar — 36. mesto
Bojan Herman — odstop

C MOŠKI (do 45 let) 120 tekmovalcev:
Zlatko Šefman — 26. mesto
Vlado Šefman — 43. mesto

D MOŠKI (nad 45 let) 70 tekmovalcev:
Edo Rasberger — 9. mesto
Oton Gostinčar — 24. mesto

Vsi tekmovalci, ki so se uvrstili med prvih 10 v vsaki kategoriji, imajo pravico do nastopa na tekmovanju mesta Ljubljane. Zaželimo jim, da bi tudi na tem tekmovanju ponovili dober uspeh in zasedli dobra mesta. Športni pozdrav!

B. Zadnikar

Pisma bralcev

Novo leto se je sicer že nekoliko odmaknilo, vendar smo upokojenci z namenom malo počakali s tem pismom. Želeli smo namreč, da naše pismo ne bi utonilo v množici želja ob tem prazniku, kajti pozornost, ki nam je bila izkazana, je za nas mnogo preveč dragocena.

Delavci kolektiva »Petrol« so ob letošnjem Novem letu kljub naporom za oskrbo trga, kar gotovo zahteva izjemne napore in ves razpoložljivi čas, našli tudi čas in toplo besedo za nas upokojence.

Zato nam dovolite, da se vsem najlepše zahvalimo za to pozornost, ki je še toliko bolj dragocena v teh časih, ko niso redki primeri pozabe vložnega minulega dela.

Celotnemu kolektivu »Petrol« želimo upokojenci uspešno premostitev težav v letu 1982 in mnogo osebne sreče.

Tovariško vas pozdravljamo.

V imenu upokojencev
Pavla Samic

